

Kohalike teede hoiu korraldamine

*Kas omavalitsused on korraldanud kohalike teede
hoidu õigusaktide nõudeid järgides ning riik täitnud
selles valdkonnas endale võetud ülesanded?*

Kohalike teede hoiu korraldamine

Kas omavalitsused on korraldanud kohalike teede hoidu õigusaktide nõudeid järgides ning riik täitnud selles valdkonnas endale võetud ülesanded?

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Riigikontroll analüüsis kohalike teede hoiu korraldust kümnes vallas ja linnas, hinnates omavalitsuste tegevust seadustest tulenevate nõuete täitmisel. Täpsemalt oli vaatluse all kohalike teede arvestus, seisundi kontroll, teetööde vajaduse määramine ja rahastamise kavandamine, kuid selgitati ka, milliseid teetöid ja kui suures ulatuses on omavalitsused teinud ning kas on kontrollitud tööde kvaliteeti.

Samuti hinnati auditi käigus, kas riik on täitnud kohalike teedega seotud ülesandeid.

Audititoimingutega koguti teavet perioodi 2008–2009 kohta.

Miks on see maksumaksjatele oluline?

Teed on ühiskonna toimimiseks vajaliku infrastruktuuri osa, mille olemasolust ja kasutatavusest sõltuvad erinevad eluvaldkonnad. Liiklemisvõimalustest teedel oleneb, kas mitmed esmatähtsad avalikud teenused – arstiabi, pääste- ja politseiteenused, sotsiaalhoolekande teenused – on kättesaadavad. Heas seisukorras teedevõrk iseloomustab paljuski riigi arengutaset ning on jätkuva arengu eeldus.

Kohalikud teed moodustavad Eesti teedest olulise osa (ca 40%) ning nende korrashoiuks kulub omavalitsustes märkimisväärselt eelarveraha: 2008. aastal näiteks ca 1,9 miljardit krooni ja 2009. aastal ca 1,2 miljardit krooni. Avalikult kasutatava teena peab kohaliku tee seisund vastama kindlatele nõuetele, et tagada liiklusohutus teel. Ühtsed nõuded kujutavad samas ka miinimumtaset tee kasutamise võimaldamise kui avaliku hüve kvaliteedile ja kujundavad hüvede tarbijate ootusi. Nii maksumaksja kui ka üldsus laiemalt on huvitatud, et kohalike teede hoiuks eelarves kavandatud raha leiab kasutust viisil, mis aitab kaasa selliste nõuete täitmisele ning omavalitsus suudab selle tulemusena pakkuda kohalikel teedel häid ja ohutuid liiklemisvõimalusi.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Mitmed omavalitsused ei ole teehoidu korraldades järginud pikemat aega seadust, kuid riik ei ole nõuete kehtestajana olukorra parandamiseks midagi ette võtnud. Riigikontrolli hinnangul on nõuete täitmata jätmise üheks tagajärjeks see, et ei ole võimalik veenduda, kas omavalitsus on rakendanud piisavalt meetmeid ohutu liiklemise tagamiseks kohalikul teel.

Kohalike teede hoiu rahastamisvajadust ei ole Eestis kindlaks tehtud. Seetõttu on ka poliitikute erinevad seisukohad, kui palju tuleb eraldada maksutuludest kohalike teede hoiuks, oletuslikud ega tugine tegelikule vajadusele.

Teehoid on valdkond, kus omavalitsustel tuleb toimida üsna täpsete riigi antud juhiste järgi. Seda, kui palju teehoiule eelarveraha kulutada, otsustavad küll omavalitsusjuhid, kuid teetöid tehes või üldisemalt teehoidu korraldades tuleb arvestada erinevate nõuetega. Auditi tulemusena tuleb tõdeda, et suur osa omavalitsusi ei pea nõuete järgimist sageli vajalikuks. Kuna puudused omavalitsuste tegevuses on esinenud aastaid, ei tohiks neile pandud kohustuste täitmata jätmise olla uudiseks ka riigile. Otsustavaid samme nõuete täitmise tagamiseks või nende ajakohastamiseks ei ole aga astutud.

Kohalike teede hoiu rahastamise ümber on palju emotsionaalset poleemikat, mille keskmes on riigieelarvest omavalitsustele makstava toetuse suurus. Hoogu selleks on andnud ka riigivõimu 2009. aastal tehtud ühepoolne otsus toetust vähendada. Vajadust praegusest suuremas mahu rahastamise järele mõõnavad samas nii omavalitsuste kui ka riigi esindajad, kuid täpne rahavajadus ei ole teada, kuna puuduvad seda käsitlevad uuringud. Seetõttu ei ole ka kaalukaid argumente, mis toetaksid omavalitsuste nõudmisi, kui arutlusel on riigieelarvest kohalikele teedele toetuse eraldamine.

Olulisemad tähelepanekud

- **Arvestus kohalike teede üle on puudulik.** Auditeeritud omavalitsused on riiklikule teeregistrile jättnud esitamata hulga andmeid, mis kohalike teede ja nendega seotud muude objektide kogumit kirjeldavad. Omavalitsused on motiveeritud esitama vaid andmeid, mis on aluseks riigieelarvest eraldatava raha jaotamisel. Riigi tegevus registriandmete kogumisel on olnud liialt passiivne.

Teede kui omavalitsuse ülesannete täitmiseks kasutatava vara väärtus ei ole sageli teada ning auditeeritud omavalitsuste vara arvestus ei kajasta ka kõiki teid. Kümnest auditeeritud omavalitsusest oli teede õige kajastamisega raamatupidamises probleeme kuuel.

- **Erateed on võetud avalikku kasutusse üldiselt õiguspäraselt.** Erateid olid määratud avalikku kasutusse auditeerituteist vaid valdades, kus erateede osakaal kohalikest teedest küündis keskmiselt 50% lähedale. Välja arvatud Kõlleste vallas, olid auditeeritud enne teede avalikku kasutusse võtmist ja riiklikus teeregistris kohalike teedena registreerimist sõlmitud erateede omanikega seaduses nõutud lepingud. Lepingu puudumise korral ei ole eratee kohalik tee ning selle hoiuks riigieelarvest raha saamine ei ole õiguspärane. Kõlleste vald on saanud seetõttu riigilt rohkem raha, kui oleks pidanud.
- **Avalikult kasutatava tee seisundinõudeid auditeeritud omavalitsustes ei järgita.** Riigis on kehtestatud ühtsed nõuded avalikult kasutatava tee seisundile, et tagada liiklusohutus. Täpsemad nõuded olenevad tee nõutavast seisunditasemest, mis tuleb tee omanikul liiklussagedusest või tänava liigist lähtudes kindlaks määrata. Auditeeritud omavalitsustes ei olnud seda tehtud ning seda ei peeta ka vajalikuks. Seetõttu ei ole võimalik ka kindlaks teha, milline osa kohalikest teedest vastab seisundinõuetele ja milline mitte.
- **Teede seisundi kontrolli ei panda üldjuhul kirja ning seos kontrolli ja teehoiu kavandamise vahel on enamasti ebamäärane.**

Tee omanikul on kohustus teha teede ülevaatust, mille viisi ja aja otsustab ta ise. Õigusaktidest ei tulene ülevaatuse dokumenteerimise nõuet, kuid Riigikontrolli arvates on see omavalitsusjuhtidele teooludest ammendava ettekujutuse tagamiseks ning teetööde kavandamisel õigete otsuste tegemiseks oluline. Teede seisundi dokumenteeritud kontrolle oli tehtud vaid neljas omavalitsuses.

Teede seisundi kontrolliga tuvastatud asjaolud, hinnang teetööde vajadusele ja selle rahastamisele olid omavahel seotud vaid üksikute omavalitsuste juhtimisdokumentides, mis teehoiu rahastamist käsitlevad. Ülejäänute puhul väljendas teetööde vajadust enamasti üldsõnaliselt omavalitsuse arengukava.

- **Maanteeamet käib kohalike teede seisundit kontrollimas harva.** Auditeeritud perioodiks olnud kahe aasta jooksul on Maanteeamet kontrollinud vaid üheksat omavalitsust. Põhiliseks takistuseks on Maanteeameti sõnul rahapuudus, aga ka puuduvad hindamiskriteeriumid, sest omavalitsused ei ole määranud kindlaks, millise seisunditasemega on kohalikud teed.

Riigikontrolli arvates tuleks Maanteeameti kontrollipädevust mõnevõrra täpsustada, et seda saaks edaspidi aktiivsemalt realiseerida. Maanteeameti kontrolli tõhustamine on oluline abinõu, millega mõjutada omavalitsusi neile teehoiu alal pandud kohustusi täitma.

- **Kohalike teede investeeringuvajadust ei ole välja selgitatud.** Riigi transpordi arengukavas aastateks 2006–2013 on teehoiu rahastamissüsteemi korrastamise eesmärgiga seoses seatud üheks väljundnäitajaks kohalike teede investeeringuvajaduse väljaselgitamine 2007. aasta lõpuks. Riigikontrolli hinnangul ei ole seda siiani tehtud, kuna kohalike teede tegelikku seisundit ega teetööde vajadust seisundi parandamiseks ei ole omavalitsustes tervikuna uuritud.

Auditeeritute vastused

Auditeeritud omavalitsused valdavalt nõustusid oma vastustes neile teede arvestuse, teede seisundi kontrollimise ja teehoiu kavandamise asjus tehtud soovitusetega ning lubasid neid järgida.

Majandus- ja kommunikatsiooniminister pidas vajalikuks arutada omavalitsusliitudega, kas ja millised muudatusi võiks teha andmetes, mida kohalike teede kohta tuleb esitada teeregistrisse, ning kaaluda, kas anda Maanteeametile teeregistri pidamisel õigus teha ettekirjutusi ja määrata sunniraha. Maanteeametile kohalike teede hoiu üle suurema kontrollipädevuse andmist ei pidanud minister aga praegu võimalikuks. Minister ei pidanud vajalikuks ka täpsustada õiguslikke aluseid, mille järgi jaotatakse riigieelarvest kohalike teede hoiuks eraldatud toetussummad või toimub nende hilisem ümberjaotamine.

Majandus- ja kommunikatsiooniministrile ning üleriigilistele omavalitsusliitudele ühiselt tehtud soovitude vastustest ilmneb, et nii kohalike teede seisundile kehtivate nõuete võimalik muutmine kui ka kohalike teede investeeringute vajaduse väljaselgitamine on omavahelistes kohtumistes olnud päevakorral. Minister annab oma

vastuses mõista, et seisundinõuete muutmine eeldab omavalitsuste konkreetseid ettepanekuid, kuid omavalitsusliitude vastusest ei selgu, mida on neil kavas selles küsimuses ette võtta. Kohalike teede investeeringute või tervikuna hoiu rahastamise vajaduse väljaselgitamine on ministeeriumi arvates võimalik alles siis, kui arvestus teede üle omavalitsustes paraneb. **Eesti Linnade Liidu** arvates aga puudub omavalitsusliitudel ressursipuuduse tõttu võimekus asjakohaseid analüüse koostada. **Eesti Maaomavalitsuste Liit** annab samas teada, et on asunud siiski iseseisvalt ja oma metoodikat kasutades rahastamisvajadust uurima.

Sisukord

Valdkonna ülevaade	7
Kohalike teede arvestus	11
Andmed kohalike teede kohta on riiklikus teeregistris puudulikud	11
Riik on teeregistri andmete täieliku koosseisu tagamisel passiivne	13
Mitmes omavalitsuses ei ole teada teede varaline väärtus	15
Kohalike teede hoiu korraldus	17
Erateed on avalikku kasutusse võetud enamasti korrektselt	17
Riigi kehtestatud nõudeid tee seisundile auditeeritud omavalitsustes ei järgita	19
Teede seisundi kontrollimisel tuvastatud asjaolusid enamasti ei dokumenteerita	21
Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit harva	23
Teetööde korraldamisel on põhiliseks probleemiks omanikujärelevalve tegemata jätmine	25
Teetööde vajadust põhjalikult käsitlev arengudokument on vaid üksikutel auditeeritud omavalitsustel	26
Ei ole teada, kui palju on vaja kohalikesse teedesse investeerida	28
Riigikontrolli soovitusel ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja auditeeritud omavalitsuste vastused	32
Auditi iseloomustus	40
Lisa: riigilt saadud toetuse ja teehoiukulude suhe kaardil	43

Kohalikud teed ja nõuded teehoiu korraldusele

Kohalik tee on valla- või linnavolikogu otsusega kohalike teede nimekirja kantud maantee, tänav, jalgteed ja jalgrattateed, kohalikuks liiklemiseks ettenähtud talitee ja eratee omanikuga sõlmitud lepingu alusel avalikuks kasutamiseks määratud eratee.

Teeseadus, § 5¹

Teehoid on teetöö (*s.o tee ehitus, remont, hooldus*), teetöö kavandamine, tee projekteerimine, teekasutuse korraldamine, tee kaitsevööndi hooldamine ja tee haldamisega seotud muu tegevus.

Teeseadus, § 14 lg 1

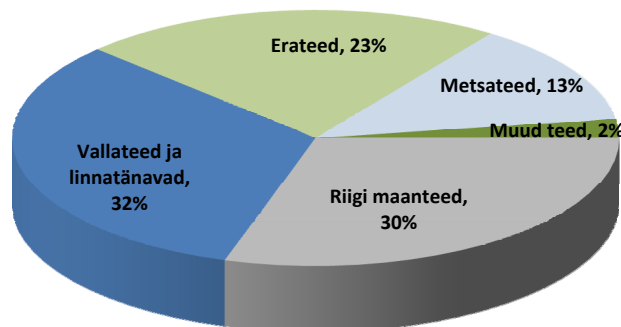
Riiklik teeregister on avalikult kasutatavate teede kohta andmete kogumiseks ja nende töötlemiseks, säilitamiseks ja avalikustamiseks loodud andmekogu. Registri vastutav töötleja on Maanteeamet.

Riikliku teeregistri asutamise ja pidamise põhimäärus, §-d 2, 3

Valdkonna ülevaade

1. Vallateed ja linnatänavad moodustavad Eesti teedevõrgust märkimisväärselt suure osa (vt joonis 1), mille kogupikkuseks oli 2010. a alguses koos omavalitsustes avalikku kasutusse võetud erateedega ca 23 200 km. Võrdlusena väärib väljatoomist, et riigimaanteid oli samal ajal ca 16 500 km. Enamik kohalikest teedest on asulavälised teed ehk maanteed, mida on omavalitsuste teedekogumist ca 80%. Märkimata ei saa jätta ka seda, et kui riigimaanteedest on kattega teid (mustkate, asfaltbetoonkate vms) ligikaudu 62%, siis kohalikest teedest on selliseid vaid ca 19% ja enamik teedest on kruusateed.

Joonis 1. Eesti teedevõrgu jaotus

NB! Andmed on ligikaudsed, kuna omavalitsuse teid ei ole avalikku kasutusse võetud erateedest võimalik täpselt eristada.

Allikas: a) riiklik teeregister (<http://teeregister.riik.ee/mnt/index.do>), b) Statistikaameti aruanne „Kohalike maanteede ja tänavate pikkus haldusüksuse järgi“ (www.stat.ee).

2. Kohalike teede korraldus on üks põhilistest omavalitsuse ülesannetest¹, mille täitmist kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega vallalt või linnalt nõutakse. Kuna tegemist on kohaliku elukorralduse küsimusega, otsustab vald või linn iseseisvalt, kuidas ülesanne täita. Erinevalt paljudest teistest omavalitsusele pandud ülesannetest on aga riik seadnud teehoiu korraldamisele teeseadusega ja selle alusel vastu võetud muude õigusaktidega konkreetsed ja üksikasjalikud nõuded. Nende järgi on vald või linn kohalikul teel **teehoiu** korraldajaks ning tal tuleb luua tingimused seal ohutuks liiklemiseks.

3. Avalikult kasutatava tee omanikuna on kohaliku omavalitsuse üksusel (*edaspidi ka KOV*) kohustus tagada tee seisundi vastavus kindlatele nõuetele, mis on täpsemalt kehtestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega², ning esitada teede kohta andmeid **riiklikusse teeregistrisse**. Teetöid tehes tuleb vallal või linnal arvestada teeseaduses tee maa-ala planeerimisele, tee projekteerimisele, tee ehitusele, remontimisele ja hooldamisele ettenähtud nõudeid, mida täpsustavad majandus- ja kommunikatsiooniministri sellekohased määrused. Samuti peab KOV avalikult kasutatava tee omanikuna andma avalikkusele teavet tee seisundis ja kasutuskorralduses toimunud muudatuste kohta.

¹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, § 6 lg 1.

² Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2002. a määrus nr 45 „Tee seisundinõuded“.

Kohalike teede hoiu rahastamine

Kas teadsite, et

omavalitsustele riigilt igal aastal teehoiu kuludeks eraldatava raha suurus on olnud järjepidevalt arutelu objektiks valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni vahelistel läbirääkimistel riigieelarve üle (<http://portaal.ell.ee/2417>).

Omavalitsusliidud on enamasti taotlenud teehoiuks riigieelarvest rohkem raha, kui tegelikult on saadud. Nii näiteks taotleti 2005. a toetust 315 mln kr, kuid saadi 117 mln kr, 2006. a olid vastavad rahasummad 380 mln ja 265 mln kr. Perioodi 2007–2010 eelarveläbirääkimistel on omavalitsusliidud olnud seisukohal, et kohalike teede hoiuks tuleks riigieelarvesse kütuseaktsiisina laekunud tuludest eraldada nimetatud aastate jooksul vastavalt 15%, 30%, 15% ja 15%. Kokkuleppele jõuti 2007.–2009. aastate eelarve asjus järgmiselt: 15%, 15%, 10%. 2010. a jäi toetussumma eelneva aastaga samale tasemele.

Kohalike teede hoiu tegelik rahastamisvajadus ei ole aga teada, kuna sellekohaseid uuringuid ei ole ei riigi ega omavalitsuste initsiatiivil tehtud.

4. Kuigi kohalike teede korrashoidu kui kohalikkude ülesannet peab rahastama omavalitsus ise, on seadusandja juba 1999. a veebruaris vastu võetud teeseaduses väljendanud tahet eraldada kohalike maanteede ja tänavate hoiuks ka sihtotstarbelist toetust riigieelarvest.³ Seaduse seletuskirjas on seejuures märgitud, et Eesti territooriumi ning teedevõrgu kompaktsuse tõttu tuleb käsitleda riigi, kohalikke ja erateid ning tänavaid kui ühtset tervikut.⁴ Esmakordselt eraldati riigieelarvest kohalike teede hoiuks toetust 2003. a summas 70 miljonit krooni.

5. Toetuse maksmise alused lähtuvad teeseadusest, mille järgi on riigieelarves teehoiu kuludele ettenähtav rahasumma seotud kütuseaktsiisi laekumisega ning kehtib põhimõte, et kütuseaktsiisist teehoiuks määratud raha jaotatakse riigi ja kohalike teede vahel. Kui aastatel 2005–2008 oli seaduses kindlaks määratud ka omavalitsustele kütuseaktsiisi laekumistest eraldatava osa minimaalne suurus (alguses 5%, hiljem 10%), siis 2009. a see tühistati, sest riigieelarve kulusid oli vaja oluliselt kärpida.

6. Riigieelarvest kohalike teede hoiuks eraldatava toetuse KOVide vahelise jaotuse otsustab Vabariigi Valitsus, arvestades omavalitsusliitude ja valitsuskomisjoni kokkulepet riigieelarve eraldiste läbirääkimistel⁵. Kokkuleppe kohaselt on toetussumma jaotamine toimunud vastavalt teede pikkusele ja liigile. Viimane tähendab seda, et kohalike tänavate hoiuks on makstud ühe kilomeetri kohta suuremat toetust kui kohalike maanteede hoiuks (alates 2007. a on vahekord tänavate kasuks olnud 5:1).

7. Kohalike teede hoiule KOVides kulutatud rahasumma on viimase viie aasta tagasivaates olnud suurim 2008. a, kui selleks kulus omavalitsustes kokku ca 1,9 miljardit krooni (vt joonis 2). 2008. a eristub samas võrdlusperioodis ka suhteliselt suure riigilt saadud toetusega, mida maksti kogusummas ca 0,7 miljardit krooni. Järgnevatel aastatel, s.o 2009 ja 2010, on aga üldise tulude vähenemise tõttu langenud riigi toetuse kõrval ka KOVide teehoiukulud, ja seda nii absoluutsummas kui ka osakaaluna kogukuludest (vt joonis 2). Kuluda vähemaks jäämist ilmestab see, et käesoleval aastal on KOVid kavandanud kulutada teehoiule summa, mis on suuruselt ligilähedane samaliiki kuludega 2005. aastal. KOVide teehoiukulude kogusumma muutustele on oluline mõju kahel suuremal KOVil, s.o Tallinnal ja Tartul, mille osa kõikide omavalitsuste teehoiukuludest on viimastel aastatel olnud kokku ca 40–50%.

³ Teeseadus, § 16, vastu võetud 17.2.1999. a, RTI, 13.3.1999, 26, 377, <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=77265>.

⁴ Teeseadus, eelnõu nr 1057 SE, <http://web.riigikogu.ee/ems/saros-bin/mgetdoc?itemid=983160003&login=proov&password=&system=ems&server=ragne11>.

⁵ Vabariigi Valitsuse ministeeriumide vahelise komisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu iga-aastased läbirääkimised riigieelarve üle (<http://portaal.ell.ee/2417>).

Kas teadsite, et

perioodil 2007–2013 on Euroopa Liidu tõukefondidest kavas eraldada raha kohalike teede rekonstrueerimiseks ja ehitamiseks vaid Tallinna ja Tartu linnas (Tallinnas Ülemiste liiklussõlme rekonstrueerimine ja Veerenni tn – Filtri tee ühendustee ehitamine, Tartus idapoolne ringtee).

Allikas: Vabariigi Valitsuse 6.3.2008. a korraldus nr 126 „Transpordi infrastruktuuri arendamise investeeringute kava kinnitamine“

Kas teadsite, et

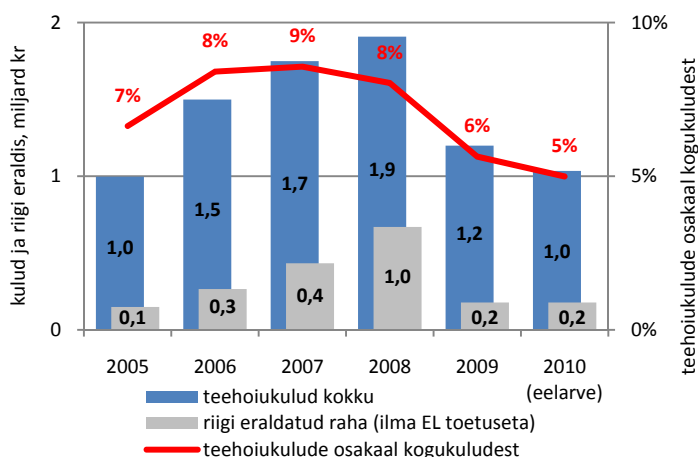
riigimaantee hoiule on viimasel viiel aastal kulutatud raha miljardites kroonides järgmiselt (sulgudes on esitatud kogusumma teede hooldeks, remondiks ja ehituseks kulutatud raha):

- 2009. a 2,9 (2,5),
- 2008. a 3,4 (2,8),
- 2007. a 2,8 (2,5),
- 2006. a 2,8 (2,5),
- 2005. a 2,3 (2).

Euroopa Liidu toetus moodustas riigimaantee hoiule kulunud rahast sel perioodil keskmiselt 16% aastas.

Allikas: Maanteeameti aastaraamatud (<http://www.mnt.ee/atp/?id=2390>).

Joonis 2. KOVide teehoiukulud, nende osakaal KOVide kogukuludest ning riigilt teede hoiuks saadud raha perioodil 2005–2010

Allikas: Riigikontroll KOVide eelarve täitmise kuvaruannete (<http://www.fin.ee/?id=11182>) ja avalikult kasutatavate kohalike teede hoiuks eraldatud raha jaotuse kohta Vabariigi Valitsuse antud korralduste (<https://www.riigiteataja.ee/ert/jsp>) alusel

8. Teehoiukulud on KOVide väljaminekute hulgas ühed suurimad, mida on viimastel aastatel edestanud vaid haridusasutuste ülalpidamise kulud (vt tabel 1). Vaatamata sellele peavad Riigikontrolli 2010. a mais korraldatud küsitlusele vastanud 207 KOVist 185 (s.o 89%) teehoiule eelarveaastas kulutatavat rahasummat ebapiisavaks, leides enamasti, et puudujääva osa katmiseks tuleks suurendada riigi toetust.

Tabel 1. Omavalitsuse viis suurima kuluga tegevusala perioodil 2005–2009 kõikide KOVide kulude põhjal

Tegevusala eelarve klassifikaatori ⁶ järgi	Tegevusala kulud KOVides kokku 2005.–2009. a (mld kr)	Osakaal kõigi tegevusalade kogukuludest, %
Gümnaasiumid	18	19
Eelharidus (lasteaiad)	12	12
Maanteetransport (vallateede- ja tänavate korrashoid)	7,4	8
Põhikoolid	7,1	7
Valla- ja linnavalitsus	5,8	6

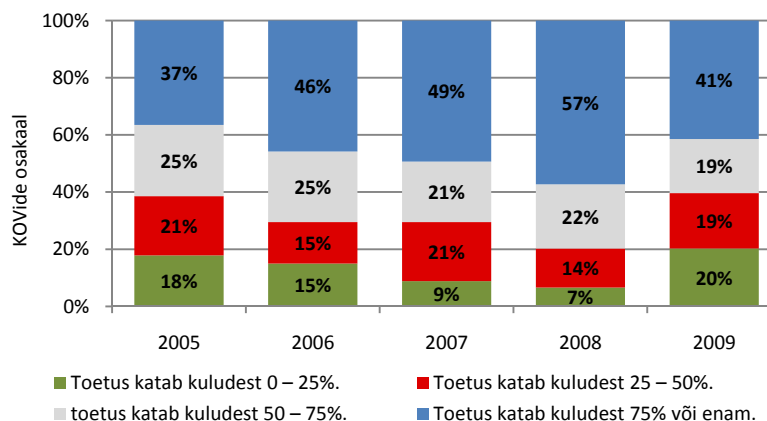
Allikas: Riigikontroll KOVide eelarve täitmise kuvaruannete (<http://www.fin.ee/?id=11182>) põhjal

9. Riigilt saadud toetus on enamiku KOVide puhul oluline teehoiukulude katteallikas: perioodil 2005–2009 oli KOVisid, kus riigi toetus on katnud enam kui pool teehoiukuludest, ühtlaselt 60–70% (vt joonis 3 ja lisa 1). Sellest järeldub, et paljud KOVid piirduvadki teehoiu rahastamisel suuresti riigilt saadud toetusega ning muudest tulallikatest eraldatakse

⁶ Valla- ja linnaeelarve seaduse kohaselt liigendatakse eelarve vastavalt eelarveklassifikaatorile, mis on tulude, kulude ja finantseerimistingute ühetaolise kajastamise tagamiseks rakendatav tähistussüsteem.

teehoiule raha vähe. Eelkõige kehtib selline väide väiksemate KOVide kohta. Suurematest KOVidest on samal ajaperioodil olnud näiteks Tallinnas ja Tartus riigilt saadud toetuse osakaal teehoiu rahastamisel üsna tagasihoidlik: keskmiselt 5–8%.

Joonis 3. KOVide osakaal riigilt kohalike teede hoiuks saadud toetuse ja tegelike teehoiukulude suhte järgi perioodil 2005–2009

Allikas: Riigikontroll KOVide eelarve täitmise kuvaruannete (<http://www.fin.ee/?id=11182>) ja kohalike teede hoiuks eraldatud raha jaotuse kohta Vabariigi Valitsuse antud korralduste (<https://www.riigiteataja.ee/ert/ert.jsp>) alusel

10. Vaata ka Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu kommentaare kohalike teede hoiu rahastamise kohta aruande lk 32–33.

Probleemid kohalike teede seisundiga

11. Auditi käigus korraldatud küsitluse⁷ tulemustele toetudes, hindavad omavalitsusjuhid kohalike teede seisundit valdavalt halvaks. Nii leidis suurem osa küsitluses osalenud 207 KOVist, et enam kui pool vastava valla või linna teedest on halvas seisundis (vt tabel 2). Vastused peegeldavad omavalitsuste esindajate subjektiivset hinnangut teede olukorrale ega väljenda täpselt, kui palju kohalikest teedest ei vasta avalikult kasutatavatele teedele kehtestatud seisundinõuetele. Vastavuse kindlakstegemine on ka keeruline, kuna omavalitsustes neid nõudeid alati ei järgita (vt aruande p-d 34–38).

Tabel 2. Küsitletud omavalitsusjuhtide hinnang halvas seisundis teede osakaalu kohta

Halvas seisus teede osakaal ühes KOVis, %	Vastanud omavalitsuste osakaal, %
0–25	9
25–50	25
50–75	41
75–100	25

Allikas: Auditi käigus korraldatud küsitlusega 207 KOVilt saadud andmete põhjal

⁷ Lisaks auditeeritud kümnele KOVile koguti kohalike teede hoiuga seotud probleemide iseloomustamiseks teavet ka ülejäänud Eesti omavalitsustelt. Küsimused edastati omavalitsustele 2010. a maikuu ning nende vastas 207 valda-linna.

12. Kõige enam valmistavad omavalitsustele probleeme auklikud, ebatasased ja roopas teed. Kruusateede puhul on lisandub nimetatutele ka teede tolmmamine ning liiga õhukeseks kulunud kate, mis raskendab teede hõõveldamist ja on paljudes omavalitsustes tinginud vajaduse teid pinnata. Küsitluses osalenud töid välja ka teetruupide ja kraavide halva seisukorra või nende puudumise, tee muldkeha lagunemise ning ümbritsevast maapinnast madalama teepinna, mis kõik kiirendavad teede lagunemist (vt tabel 3).

Tabel 3. Kohalike teede halba seisundit iseloomustavad peamised tunnused

Tunnus	Omavalitsuste osakaal, %
Ebatasased, auklikud ja roopas teed (eelkõige asfaltkatte puhul)	50
Kraavide halb seisukord või nende puudumine	33
Truupide halb seisukord või nende puudumine	22
Tolm	18
Liiga õhuke kate kruusateedel	17
Nähtavust piirav võsa	15
Tee madalam kui teeääred	10

Allikas: Auditi käigus korraldatud küsitlusega 207 KOVilt saadud andmete põhjal

Kohalike teede arvestus

Andmed kohalike teede kohta on riiklikus teeregistris puudulikud

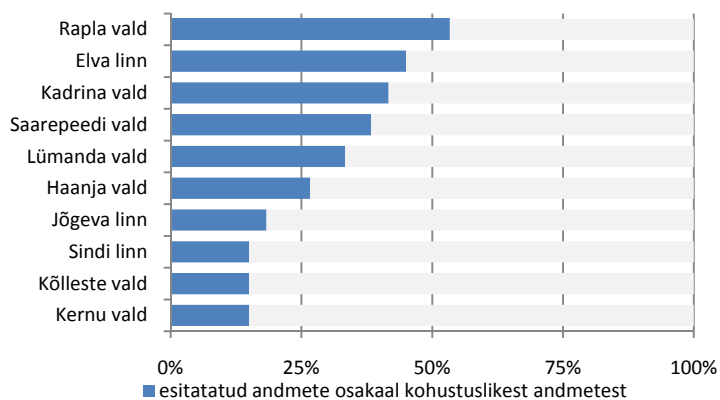
13. Vallal või linnal on avalikult kasutatava tee omanikuna kohustus esitada infot riiklikkusse teeregistrisse⁸, mida peetakse eesmärgiga koguda andmeid riigi territooriumil paiknevate erinevat liiki teede kohta. Arvestus kohalike teede üle peab tagama teede olemist ammendava info olemasolu, et teha nii omavalitsuse kui ka riigi tasemel teehoiu asjus kaalutletud otsuseid. Registrisse esitatava teabe täpne koosseis tuleneb registri asutamise ja pidamise põhimäärusest ning eeldab oma mitmekesisuses üksikasjalikku arvestust tee ja sellega seotud objektide tehniliste näitajate üle. Kokku on riiklikus teeregistris kohalike teedega seotud teabe kogumiseks andmevälju ligikaudu 60.

14. Auditeeritud omavalitsustest ei olnud mitte ükski kandnud kohalike teede kohta registrisse kõiki nõutavaid andmeid. Seejuures oli enamikul omavalitsustel andmeid puudu rohkem kui pooltel andmeväljadel (vt joonis 4). Registrist ei ole abi, kui huvitatud isikul on soov saada teavet näiteks kohalike kergliiklusteede, kohalikel teedel paiknevate ristmike või sildade, truupide jm rajatiste kohta, kuid ka tänavavalgustuse või ühissõidukite peatuste kohta. Andmete registrisse esitamata jätmise põhjusena töid auditeeritud omavalitsused välja eelkõige rahapuuduse,

⁸ Teeseadus, § 11 lg 1.

mille tõttu ei ole olnud võimalik teid põhjalikult inventeerida, et dokumenteerida nende tehnilised näitajad.

Joonis 4. Auditeeritud KOVide teede kohta teeregistris täidetud andmeväljade osakaal täitmisele kuuluvatest andmeväljadest

Allikas: Riigikontrolli auditi käigus kogutud andmete alusel

Väljavõte ühe auditeeritud KOVi ametniku selgitusest, miks registris andmed puuduvad:

„Riiklikusse teeregistrisse oleme kandnud esmalt kõige vajalikumad andmed. Eelarvevahendite ja ametnike koosseisu vähesuse tõttu ei ole me suutnud kõiki vajalikke andmeid esitada. Samuti eeldab paljude andmete esitamine nende andmete olemasolu ehk teede põhjalikku inventariseerimist. Täiendame registriandmeid vastavalt nende kogumisele.“

15. Kuigi riigieelarvest kohalike teede hoiuks eraldatava toetuse jaotuse aluseks olevad andmed teede liigi ja pikkuse kohta olid registrisse kantud kõikidel auditeeritud, ei saa nende andmete usaldusväärsuses alati kindel olla. Auditeeritute hulgas oli neid, kes olid tellinud teede mõõdistamise ekspertidelt, kui ka neid, kes olid teede pikkuse määranud Maa-ameti veebipõhiseid kaardirakendusi kasutades või siis valla teid sõiduautoga läbi sõites auto läbisõidu näidu põhjal. Kirjeldatud meetodite ebatäpsust tunnistasid ka auditeeritute ametnikud, kes põhjendasid samas põhjalikumate mõõtmiste tegemata jätmist eelkõige rahapuudusega.

16. Auditi käigus selgus samuti, et enamasti oli riiklikusse teeregistrisse kohalike teede kohta kantud andmete aluseks volikogu otsus, nagu seadus nõuab, ning andmed registris ja volikogu otsuses omavahel üldjuhul kooskõlas. Erandiks oli siin vaid Kernu vald, kus riiklikus teeregistris oli kohalikke teid ligikaudu paarikümne objekti võrra rohkem kui sellekohastes volikogu otsustes. Osaliselt olid seal erinevused tinginud volikogu otsuses kajastatud teede nimede ja numbrite muutmine. Uue nime ja numbriga tee on kantud riiklikusse teeregistrisse, kuid muudatus volikogu otsuses on jäänud tegemata. Riigikontrollile antud selgituste kohaselt on Kernu vallas registri andmestik kavas korrastada ning vormistada ka puuduolevad volikogu otsused.

17. Riigikontrolli soovitus Kernu Vallavalitsusele ja Kernu Vallavolikogule:

Viia hiljemalt 2010. aasta lõpuks teeregistrisse kohalike teede nimetuste ja pikkuste kohta kantud andmed kooskõlla vallavolikogu otsustega, millega on kinnitatud kohalike teede nimekiri.

Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Kavas korrigeerida teeregistrit, muuta teede nimesid vastavalt kohanimeseadusele ning tegeleda ka teede avaliku kasutuse lepingute sõlmimisega.

Kernu Vallavolikogu vastus: Soovitust järgitakse. Kernu Vallavolikogu võttis Riigikontrolli soovitusel ja Kernu vallavalitsuse vastuse teadmiseks ja kontrollib soovitusel täitmist vallavalitsuse poolt volikogu detsembrikuu istungil.

Riik on teeregistri andmete täieliku koosseisu tagamisel passiivne

18. 2005. a asutatud riikliku teeregistri vastutav töötleja on Maanteeamet, kelle ülesandeks on Maanteeameti põhimääruse järgi ka koordineerida registrialast tegevust omavalitsustes⁹. Registri pidamise põhimääruse järgi on Maanteeametil õigus teha registriandmete kontrollimiseks järelepärimisi¹⁰, mis on ka ainus õiguslikult määratud vahend registriandmete täielikkuse ja õigsuse tagamiseks. Andmete esitamise kohustamiseks ettekirjutuse tegemise ega sunnivahendite rakendamise õigust Maanteeametil ei ole.

19. Auditi käigus selgus, et registriandmete kogumist omavalitsustelt korraldavad Maanteeameti kohalike asutuste administraatorid, kes põhiosas peavad omavalitsustega infovahetust telefoni teel. Ametlik päring andmete muutuse kohta on tavaks teha kõikidele tööpiirkonna KOVidele kord aastas. Maanteeameti keskasutus oli auditeeritud perioodil saatnud registriandmetega seoses järelepärimisi neljale KOVile, milles nõuti esitatud andmete kohta selgitust või juhiti tähelepanu ebatäpsustele.

20. Kokkuvõtvalt piirduvad Maanteeamet ja selle kohalikud asutused omavalitsuste koordineerimisel registri asjus nende andmetega, mis omavalitsus on ise esitanud. Maanteeamet ei ole teinud omavalitsustele märkusi puuduolevate registriandmete kohta, registrisse kandmata andmeid ise aktiivselt ei nõua ega kontrolli omal initsiatiivil esitatud andmete õigsust. Riigikontrolli hinnangul näitab see üheselt riigi passiivsust omavalitsustele kohustuslikuks järgimiseks kehtestatud nõuete täitmise tagamisel.

21. Kuigi riikliku **teeregistri pidamise eesmärk** on registri põhimääruses üldsõnaline, võib eeldada, et registriandmete koosseisus nõutav info on lisaks avalikkusele vajalik ka riigi transpordi- ja liikluspoliitika elluviimiseks. Seda arvestades peaksid seda poliitikavaldkonda koordineeriv Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning registri vastutav töötleja seisma hea selle eest, et andmestik registris vastab nõuetele ning võimaldab registrile seatud eesmärgi täita. Riigikontrolli arvates tähendab see muu hulgas seda, et ministeerium ja Maanteeamet analüüsivad regulaarselt esitamisele kuuluvate andmete vajalikkust, kuid ka seda, kuidas toimivad õiguslikud meetmed, et mõjutada andmete esitajaid oma kohustusi täitma. Asjaolu, et suur osa andmeid on kohalike teede kohta registrile esitamata juba pikemat aega, on tunnistuseks, et riigi tegevuses registripidajana on olulisi vajakajäämisi.

22. Riigikontrolli soovitusel majandus- ja kommunikatsiooni-ministrile:

- Analüüsida riiklikkusse teeregistrisse kohalike teede kohta andmete esitamise ja esitatud andmete kasutamise senist praktikat ning hinnata kriitiliselt registri pidamise põhimääruse järgi kohalike teede kohta registrisse kandmisele kuuluvate andmete

Riikliku teeregistri pidamise eesmärk on koguda, töödelda, säilitada ja avalikustada andmeid riigimaanteede, kohalike teede, metsateede ning registrile esitatud avalikus kasutuses mitteolevate teede kohta.

Riikliku teeregistri asutamine ja registri pidamise põhimäärus, § 2

⁹ Maanteeameti põhimäärus, § 18 lg 11.

¹⁰ Riikliku teeregistri asutamise ja pidamise põhimäärus, § 14 lg 3.

vajalikkust. Algatada eeltoodust sõltuvalt registri pidamise põhimääruse muutmine.

- Määrata õigusaktides kindlaks registripidaja pädevus teha puuduvate või valede registriandmete korral ettekirjutusi ning määrata sunniraha.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Riigikontrolli aruandest ei selgu, kes ei pea ja milliseid andmeid riiklikus teeregistris kohalike teede kohta ei peeta vajalikeks. Vabariigi Valitsuse määrmuses on toodud nõutavate andmete nimistu nii riigimaanteed, kohalike teede, metsateede kui ka erateede kohta. Need on minimaalselt vajalikud andmed, mille kandmine riiklikku teeregistrisse on paljudel juhtudel ühekordne tegevus, eriti juhul kui tee asukoht ei muutu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea hetkel vajalikuks muuta kohalike teede andmekogu, mis peab riiklikus teeregistris olema. Kuigi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole saanud ka teede omanikelt ettepanekuid registriandmete koosseisu muutmiseks, plaanime antud küsimuse tõstatada Vabariigi Valitsuse moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas.

Ebaõigete andmete esitamise eest vastutab Vabariigi Valitsuse 28. juuli 2005. a määrmuse nr 199 „Riikliku teeregistri asutamine ja registri pidamise põhimäärus“ § 14 lõike 1 järgi andmete esitaja. Kohalike teede kohta esitatavate andmete aluseks on „Teeseaduse“ § 5¹ kohaselt kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega määratud kohalike teede nimekiri. Andmete õigsust saab tagada registri pidamise seaduslikkuse üle järelevalvet teostav registri vastutav töötaja, s.o Maanteeamet, ainult koostöös koos kohalike omavalitsustega. Meile teadaolevalt Eesti riiklike registrite pidamisel ei rakendata registri vastutava töötaja poolt ettekirjutuste tegemist ega sunniraha määramist andmete esitajate suhtes. Siiski kaalume täiendavalt „Teeseaduses“ Maanteeametile ettekirjutuse õiguse andmise otstarbekust.

Maanteeameti kommentaar: Maanteeamet kui riikliku teeregistri vastutav ja volitatud töötaja on nõus seisukohaga, et omavalitsustel kui riiklikku teeregistrisse andmete esitajatel on andmete teeregistrisse esitamise motivaatoriks ainult riigi poolt eraldatavad rahalised vahendid. Seadusandlikud aktid (näiteks riikliku teeregistri põhimäärus) ja meiepoolsed meeldetuletused ei ole andmete lisandumist eriti mõjutanud.

Vastupidiselt Riigikontrolli väitele, et Maanteeamet ei ole teinud omavalitsustele märkusi puuduolevate registriandmete kohta, väidame, et punktis 18 mainitud iga-aastase andmete päringuga küsivad Maanteeameti kohalikud asutused kõiki omavalitsuste kohustuslikke andmeid. Lisaks on Maanteeamet 19.2.2007 kõigile omavalitsustele saadetud kirjas nr 9-1-5/629 küsinud samuti konkreetselt kõiki puuduvaid kohustuslikke andmeid. Antud kiri on edastatud ka Riigikontrollile. Lisaks on Maanteeamet osalenud kahel korral linnade ja valdade päevadel, tutvustades omavalitsustele teeregistri andmete esitamise kohustust. Seega ei saa me nõustuda punktis 19 toodud väitega, et Maanteeamet ei ole teinud omavalitsustele märkusi puuduvate andmete kohta. Samas oleme nõus ettepanekuga, et analüüsida tuleks kohalike teede andmete vajadust nii omavalitsuste kui ka riigi seisukohalt lähtudes,

mille tulemusel võib vajalike andmete maht isegi suureneda, eriti liiklusohutuse andmete osas.

Riigikontrolli märkus: Auditi käigus intervjueritud Maanteeameti kohalike asutuste ametnike väitel esitavad nad asutuse tööpiirkonna omavalitsustele regulaarseid päringuid eelkõige registrisse kantud andmetes toimunud muudatuste kohta. Maanteeameti kommentaaris viidatud kiri jääb aga väljapoole auditeeritud perioodi. Tuleb ka märkida, et kuigi amet on 2007. a kõnealus kirjas nõudnud omavalitsustelt registrist puuduvate andmete esitamist ja see on positiivne, ei ole järgmistel aastatel samu nõudmisi omavalitsustele esitatud.

Mitmes omavalitsuses ei ole teada teede varaline väärtus

23. Valla või linna raamatupidamisarvestus peab võimaldama saada muu hulgas ülevaate valla või linna varadest ja nende väärtusest. Omavalitsuse vara on ka kohalik tee, mille korrashoidu eelarvest rahastatakse ning mille avalikku kasutust võimaldades täidetakse omavalitsusele seadusega pandud ülesannet. Tee kui materiaalne põhivara tuleb kajastada bilansis soetusmaksumuses ning juhul, kui vara tegelik väärtus sellele ei vasta, tuleb bilansiline väärtus ümber hinnata¹¹. Tuleb ka märkida, et kohalike teede kohta omavalitsuse raamatupidamises kogutav info ei ole oluline üksnes valla või linna majandusseisust ettekujutuse saamisel, vaid ka teehoiu korraldamisel. Nii on tee ehituseks, remondiks ja hoolduseks tehtud väljaminekud ning teerajatise loomulikkude kulumist väljendav amortisatsioon teave, mida saab ära kasutada näiteks teede investeeringuvajadust määrares.

24. Auditi käigus selgus, et mitmete KOVide raamatupidamine kajastas teede maksumust sageli vaid osaliselt ning üksnes summas, mis vastas teedele aja jooksul tehtud renoveerimiskuludele. Auditeeritute ametnike väitel saadi põhiosa kohalikest teedest omavalitsuse moodustamisel 1990. aastate alguses ilma, et oleks teada olnud vara maksumus. Kui omavalitsus ei ole hiljem teede väärtust ümber hinnanud ega teid renoveerinud, siis KOVide raamatupidamises ei ole sellisel viisil saadud vara enamasti arvele võetud.

25. Teed olid ümber hinnatud ja nende õige väärtus välja selgitatud neljas KOVis – Elva, Jõgeva ja Sindi linnas ning Rapla vallas, kus raamatupidamisarvestus hõlmas ka kõiki teeregistrisse kantud omavalitsuse teid. Teeregistrisse kantud teede kajastamisega raamatupidamises ei olnud probleeme ka Kõlleste vallas. Ülejäänutel oli aga suur osa registrijärgsetest teedest raamatupidamises varana kajastamata (vt joonis 5). Suurimad erinevused registrisse kantud omavalitsuse teede ja raamatupidamises kajastatud teede vahel olid auditeeritustest Kernu vallas, kus raamatupidamine kajastas 2009. a lõpu seisuga vaid kuue teeobjekti soetusmaksumust. Teeregistri järgi kuulus Kernu vallale sama ajahetke seisuga aga 395 erinevat teed.

Kas teadsite, et

riigi raamatupidamise üldeeskirjas on sätestatud, et põhivara ümberhindamise tähtaeg oli 31.12.2005, kuid juhul, kui hindamine jäi selleks ajaks korraldamata, tuleb seda teha esimesel võimalusel järgnevatel perioodidel.

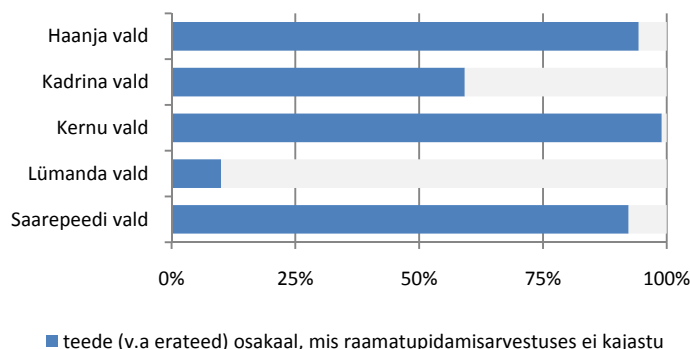
Allikas: riigi raamatupidamise üldeeskiri § 45

Kas teadsite, et

raamatupidamiskohustuslasena peab omavalitsus kajastama finantsarvestuses varana ka avalikku kasutusse võetud erateede renoveerimisega seotud suuremad väljaminekud, mis leivad kasutust ühest aastast pikema ajaperioodi jooksul.

Allikas: <http://www.fin.ee/?id=81461>

¹¹ Riigi raamatupidamise üldeeskiri, § 45.

Joonis 5. Teeregistrisse kantud, kuid raamatupidamises kajastamata teede osakaal auditeeritud KOVides

Allikas: Riigikontrolli auditis kogutud andmete alusel

Kas teadsite, et

2009. a korraldatud teede ümberhindamise tulemusel suurenes Rapla vallas teede bilansiline maksumus ca 89 mln kr võrra ehk ligikaudu viis korda. Teid hindasid ümber valla ametnikud, võttes teede tegeliku väärtuse määramisel aluseks nende jääktaastamismaksumuse.

26. Jättes teed raamatupidamises arvele võtmata ning nende maksumuse õigesti kajastamata, on Riigikontrolli hinnangul kujunenud olukord, kus nii omavalitsusel endal kui ka avalikkusel puudub piisav ülevaade omavalitsuse varade tegelikust väärtusest. Negatiivse tagajärjena võib see avaldada mõju otsustele, mida tehakse omavalitsuse finantsaruannetes sisalduva info põhjal. Riigikontroll leiab, et auditeeritud omavalitsustes, kus raamatupidamisarvestus ei kajasta teekogumit tervikuna ega tegelikust väärtusest, tuleb riigi raamatupidamise üldeeskirjast juhindudes korraldada esimesel võimalusel teede ümberhindamine. Rahandusministeeriumi seisukohti arvestades tuleb teed, mille soetusmaksumuse kohta puuduvad usaldusväärsed andmed, võtta arvele jääktaastamismaksumuses¹².

27. Riigikontrolli soovitus Kadrina Vallavalitsusele, Haanja Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Lümada Vallavalitsusele ja Saarepeedi Vallavalitsusele: Teha 2010. aasta majandusaasta aruande koostamise käigus kindlaks raamatupidamises kajastamata või tegelikust väärtusest erinevas maksumuses kajastatud teed ning korrigeerida sellest tulenevalt teede maksumust raamatupidamisarvestuses.

Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Vallavalitsus määrab eksperdi (moodustab ekspertkomisjoni), kes töötab välja metoodika teede usaldusväärse õiglase väärtuse määramise kohta ja hindab kõik Kadrina valla teederegistris olevad teed nende õiglase väärtuse ning esitab andmed raamatupidamisele hiljemalt 28.2.2011.

Kadrina vallas on kuni käesoleva ajani bilansis arvel teede rekonstrueerimistööd ja uued ehitatud teed, st kapitalikulutused, mille õiglase väärtus on usaldusväärselt määratav ja ületab riigi raamatupidamise üldeeskirja (ÜE) § 41 lõikes 1 määratud kapitaliseerimise alampiiri. Eksperti poolt läbiviidud usaldusväärse hindamise järgselt saab ümber hinnata ka raamatupidamises kajastamata või tegelikust väärtusest erinevas maksumuses kajastatud teed (ÜE, § 45 lg 2).

¹² <http://www.fin.ee/?id=81461>

Haanja Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Haanja Vallavalitsus teeb 2010. aasta majandusaasta aruande koostamise käigus kindlaks raamatupidamises kajastamata teede maksumuse ning võtab need raamatupidamises arvele.

Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Pärast volikogu otsusega teede nimekirja kinnitamist võetakse Maanteeameti metoodika alusel teed arvele.

Lümanda Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. 2010. a majandusaasta aruande koostamise käigus korrigeerime teede maksumust valla raamatupidamisarvestuses vastavalt Riigikontrolli ettepanekule.

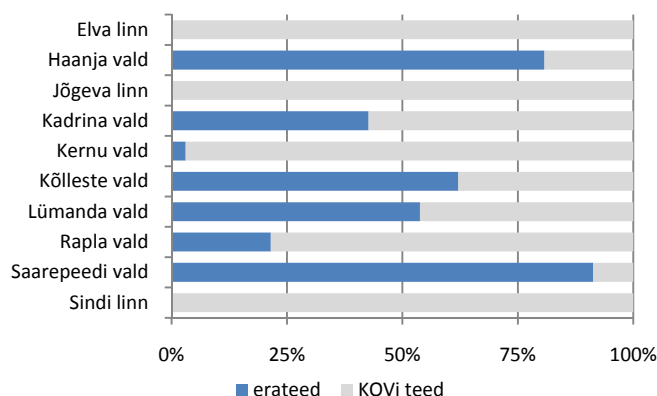
Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Saarepeedi Vallavalitsuse ametnikud ja Saarepeedi Vallavolikogu maaelu arengu komisjoni liikmed teostasid 2010. a kevadel ülevaatus kohalike teede seisukorra hindamiseks. Raamatupidamises võetakse vallale kuuluvad teed arvele jääktaastamismaksumuses. Avalikku kasutusse antud erateed leiavad ka edaspidi valla raamatupidamises kajastamist alles peale nende renoveerimist.

Kohalike teede hoiu korraldus

Erateed on avalikku kasutusse võetud enamasti korrektselt

28. Kohalik tee on ka avalikult kasutatav eratee, mille kasutamise kohta on tee omaniku ja valla- või linnavalitsuse vahel sõlmitud leping. Lepingus tuleb ette näha eratee kasutamise kord ja tähistus, hüvitis eratee omanikule ning teehoiukulude kandjad¹³. Auditeeritud KOVides ei olnud avalikku kasutusse määratud erateid linnades, s.o Elvas, Jõgeval ja Sindis. Valdades ulatus erateede osakaal kohalikest teedest 3%-st Kernus 91%-ni Saarepeedis.

Joonis 6. Erateede osakaal kohalikest teedest auditeeritud KOVides (teede pikkuse alusel)

Allikas: Riigikontrolli auditi käigus kogutud andmete alusel

29. Üldiselt on auditeeritud KOVides eratee avalikku kasutusse võtmise kohta sõlmitud kirjalikud lepingud ning need sisaldavad seadusega

¹³ Teeseadus, § 5.1, § 4 lg 3

nõutud tingimuste kirjeldust. Hüvitist eratee omanikule tee avaliku kasutamise ja sõidukorras hoidmise eest ei makstud ning kõik tee avaliku kasutamisega seonduvad kulud on omavalitsus võtnud enda kanda.

30. Volikogu otsuse kohaselt avalikuks kasutamiseks määratud erateede kohta puudusid lepingud osaliselt Kõlleste vallas. Vallaametnikelt saadud selgituste järgi oli auditi ajal eratee omanikega lepingute sõlmimine pooleli: osale neist oli saadetud lepingud allkirjastamiseks ja osaga toimusid lepingu tingimuste üle läbirääkimised. Erateede avalikku kasutusse määramine enne lepingu sõlmimist ei ole õiguspärane.

31. Kõlleste vald ei oleks tohtinud erateid, mille kohta oli avaliku kasutamise leping sõlmimata, kanda avalike teedena ka riiklikusse teeregistrisse. Nii 2008. kui ka 2009. aastal oli Kõlleste vallas riiklikusse teeregistrisse avalike teedena kantud teid 111,8 km, millest erateid oli 69 km ning nendest oli leping sõlmimata ca 51,5 km kohta. Viimased võeti arvesse ka vallale kohalike teede hoiuks riigieelarvest eraldatava toetuse jaotamisel. 2008. a sai Kõlleste vald riigieelarvest teede hoiuks toetust ca 1,8 miljonit krooni ning 2009. a ca 460 000 krooni. Erateedeta, mille avaliku kasutamise kohta olid lepingud sõlmimata, oleks Kõlleste valla toetussumma olnud sellel perioodil ca üks miljonit krooni väiksem.

Kas teadsite, et

Häädemeeste vallast jõudis 2009. a alguses avalikkuse ette juhtum, kus samuti oli kohaliku teena käsitletud erateid, mille kohta ei olnud lepingut sõlmitud. Juhtumi asjaolude selgitamiseks ja süüteo esinemise kindlaks tegemiseks algatati kriminaalmenetlus. Menetluse tulemusena süüdistusi ei esitatud. (<http://www.iust.ee/44972>)

32. Arvestades, et Kõlleste vallas tuvastatuga sarnaseid juhtumeid on esinenud ka varem ning toetuse jaotamisel ebaõigeid andmeid aluseks võttes ei kohelda omavalitsusi võrdselt, tuleks kujundada abinõud, kuidas selliseid juhtumeid vältida. Selles aruandes on Riigikontroll eespool soovitanud välja selgitada, kas on vaja täiendada registri vastutava töötaja käsutuses olevaid õiguslikke vahendeid, et vähendada edaspidi registriandmete puudulikkusega seotud probleeme (p 22). Selle juures tuleks pöörata tähelepanu ka võimalustele, kuidas tõhustada kontrolli erateede kohta registrisse kantavate andmete üle. Riigikontroll leiab samuti, et juhul, kui ilmneb, et toetuse saajad on esitanud ebaõigeid andmeid, tuleks toetuse maksjal otsustada toetussumma ümberjaotamine. Kuna praegu sellekohane õiguslik regulatsioon puudub, tuleks see välja töötada.

33. Riigikontrolli soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile: Lisada edaspidi korralduse eelnõusse, millega Vabariigi Valitsus otsustab kohalike teede hoiuks riigieelarvest eraldatud raha omavalitsuste vahelise jaotuse,

- raha jaotamise alused ning
- raha ümberjaotamise kord juhaks, kui ilmneb, et jaotuse aluseks olnud andmed on valed.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Antud soovitus on osaliselt juba aastaid täidetud – vastavas korralduse seletuskirjas on alati toodud raha jaotamise alused. Riigieelarve seadus ei näe ette riigieelarves raha jaotusesse lisada tingimuslikke klausleid raha ümberjaotamiseks, olgu see siis raha jaotamine riigiasutustele, äriühingutele või kohalikele omavalitsustele. See ei oleks meie hinnangul mõistlik ka antud korralduse puhul, kuna eeldaks ebaproportsionaalset mahuka meetodika väljatöötamist võrreldes raha jaotamise aluseks oleva meetodikaga. Praktikaks ei ole see ka probleemiks olnud, kuivõrd üksikjuhtudel on vea

suurusest ja iseloomust lähtuvalt tehtud järgmiste korraldustega vastavad tasavarvestused.

Riigi kehtestatud nõudeid tee seisundile auditeeritud omavalitsustes ei järgita

34. Ohutu liiklemise tagamiseks on avalikult kasutatava tee seisundi kohta kehtestatud kindlad nõuded, mis seonduvad teekatte kvaliteediga, tee tähistusega, nähtavusega teel ning tee hooldustöödega. Selleks et täpsemad nõuded välja selgitada, nende täitmist kontrollida ning hooldus- ja remonditööde vajadust hinnata, tuleb omavalitsusel majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusest juhindudes määrata kindlaks teede nõutav seisunditase. Kohaliku tee võimalikke nõutavaid seisunditasemeid on maantee liiklussagedusest, katte tüübist, tänava liigist ja aastaajast sõltuvalt kuni neli (vt tabel 4).

Tabel 4. Võimalike seisunditasemete arv kohalikel teedel

Tee liik	Võimalike seisunditasemete arv	
	Talvine periood	Muu periood
Kõva kattega maantee	2	2
Kruusakattega maantee	2	2
Kõva kattega tänav	3	4
Kruusakattega tänav	3	1

Kas teadsite, et

mida kõrgem on tee nõutav seisunditase, seda rangemad on ka teehoiunõuded. Näiteks tuleb teelt, mille nõutav seisunditase on 4, eemaldada talihooldde tegemisel lumi ja lörts kahe tunni jooksul. Samal ajal, kui 1. seisunditasemele vastaval teel tuleb sellega hakkama saada hiljemalt 36 tunni jooksul.

Allikas: majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus „Tee seisundinõuded“

Allikas: majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2002. a määrus nr 45 „Tee seisundinõuded“

35. Auditi käigus selgus, et mitte üheski auditeeritud omavalitsuses ei olnud määratud kohalikele teedele nõutavaid seisunditasemeid ning kantud vastavaid andmeid riiklikusse teeregistrisse. Rapla vallas oli tee seisundinõudeid käsitlevat majandus- ja kommunikatsiooniministri määrust aluseks võttes kehtestatud ühtsed nõuded vallateede suvise ja talvise hoolduse kohta, kuid üksikutele teedele seisunditasemeid ei ole määratud ning ka kehtestatud nõuded on ministri määruks toodust erinevad.

Kas teadsite, et

Maanteeamet korraldab riigimaanteedel liiklussageduse mõõtmisi nii statsionaarsete kui teisaldatavate loendusseadmetega. Ühe statsionaarse loenduspunkti rajamise maksumus on tänaste hindade juures ca 100 000 krooni. Teisaldatavatest loendusseadmetest sagedamini kasutatava voolikanduri ühe mõõtmiskorra maksumuseks oli Maanteeameti andmetel 2009. a aga ca 1700 krooni.

Allikas: Maanteeamet

36. Üldistades auditi käigus kogutud teavet, saab järeldada, et omavalitsused olid seisundinõuetest teadlikud, kuid tee tehnilist seisukorda on peetud otstarbekamaks hinnata lihtsustatult, lähtudes peamiselt sellest, kas tee on ametnike hinnangul ohutult läbitav või mitte. Üksikasju järgimata juhendatakse seisunditasemete üldisest loogikast siiski talihooldde korraldamisel, kui teede erinevast kasutatavusest tulenevalt nähakse lepingutes ette erinev hooldustööde sagedus. Hinnang teede kasutusintensiivsusele on seejuures aga subjektiivne, kuna liiklussageduse täpseid mõõtmisi ei ole auditeeritud teinud.

37. Riigikontrolli arvates on omavalitsusele teehoiu alal kehtestatud nõuete järgmisel takistuseks ka inimeste vähesus ja erialaaskuste puudus. Seisundinõuded on detailsed ning nende rakendamine eeldab erialateadmisi ning tööaja panustamist. Auditeeritud oli teehoiu korraldamisega seotud küsimused enamasti mõne sellise ametniku vastutusalas, kelle koorineerida on samal ajal mitu valdkonda – näiteks ehitusnõunik, maanõunik, arendusnõunik vms. Olles üks paljudest ametniku töövaldkondadest, ei pruugi teehoiu küsimused saada piisavalt tähelepanu.

38. Riigikontrolli arvates ei saa kahelda avalikult kasutatavate teede seisundile kehtestatud ühtsete nõuete vajalikkuses. Ohutu liiklemise võimaldamine sellistel teedel peaks olema ühetaoline avalik teenus asukohast sõltumata ning ühtsed nõuded on selle saavutamise eelduseks. Seetõttu ei saa Riigikontrolli hinnangul aktsepteerida ka olukorda, kus osa omavalitsustest teede seisundi tagamiseks ettenähtud nõudeid teadlikult eiravad ning riik seda nõuete kehtestajana talub. Asjaolu, et nõuete järgimist ei peeta mitmel pool vajalikuks, on Riigikontrolli arvates tunnistuseks sellest, et nõuded tuleb üle vaadata ning hinnata, kas neid on vaja muuta. Efektiiwsed oleksid nõuded, mille vajalikkus on ühtviisi mõistetav nii nende kehtestajale kui ka täitjatele. Eeltoodut arvestades ei tee Riigikontroll auditeeritutele soovitus määrata puuduvad seisunditasemed, vaid soovitab majandus- ja kommunikatsiooniministril kehtivaid nõudeid analüüsida ja neid vajaduse korral muuta.

39. Riigikontrolli soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule: Analüüsida omavahelises koostöös kohalike teede seisundile kehtestatud nõuete järgimisega seotud probleeme ning hinnata, kas nõudeid on vaja muuta.

40. Riigikontrolli soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile: Algatada eeltoodust tulenevalt kohalike teede seisundile kehtestatud nõuete muutmise.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Tee seisundinõuded on kehtestatud eesmärgiga tagada kõigepealt liikleja ohutus. Siinjuures ei ole määrav see, kellele tee kuulub või kes on omanik. Ohutu liikluse korraldamine riigimaanteel on kohustuslik Maanteeametile, kohalikul teel kohalikule omavalitsustele, metsateel riigimetsa majandamist korraldavale isikule ja erateel tee omanikule. Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega kehtestatud seisundinõuded on minimaalsed nõuded, mille täitmisel tagatakse ohutu liiklus „Liiklusseaduse“ alusel kehtestatud liikluseeskirja ning tee ja tee kaitsevööndi kasutamise ja kaitsmise nõudeid täites. Ohutu liikluse huvides ei saa riigi tasandil teha järeleandmisi ei riigimaanteed, kohalike teede, metsateede või erateede omanikele. Teelõigul, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, tähistatakse liikluspiirangud tee omaniku poolt vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui kehtestatud piirangud ei loo tingimusi ohutuks liiklemiseks, peab tee omanik tee sulgema. Seisundinõuete muutmise vajadust on arutatud ja arutatakse ka edaspidi, sh ka Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas. Kohalike omavalitsuste poolt ei ole kohalike teede seisundinõuete muutmiseks konkreetseid põhjendustega ettepanekuid ministeeriumile seni esitatud.

Eesti Linnade Liidu vastus: Käesoleval ajal kehtivad kõigile avalikult kasutatavate teede omanikele tee seisundinõuded, mis on kinnitatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2002. a määrusega nr 45 2.12.2005. a redaktsioonis. Tee seisund peab vastama vähemalt nimetatud määrusega kehtestatud tasemele ning kehtestatud nõuete täitmine nii suvel kui ka talvel on seotud küllaltki suurte kulutustega tee omanikule.

2008. aasta kevadel töötati Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumis välja uus tee seisundinõuete eelnõu, kuid see jäi

eelarvekärbete tõttu vastu võtmata. Eesti Linnade Liit oma arvamuses uue tee seisundinõuete osas juhtis ministeeriumi tähelepanu samuti asjaolule, et senisest rangemad nõuded (eeldaks vastavate kaasnevate kulude ja võimaliku kulukatte kujunemise arvestuse olemasolu) nõuavad teehoiuks enamaid vahendeid, millega kohalike omavalitsuste tulubaasi kujundamise reeglistikus arvestatud ei ole.

2009.–2010. aasta erakordselt lumerohke talve tõttu kulus kohalikel omavalitsustel teede talihoolduseks võrreldes eelmiste baasaastatega enam vahendeid. Omavalitsuste poolt tõstatati küsimus vaadata tulubaasi kärpeme ning majanduslanguse tõttu maksutulude vähenemise olukorras läbi tee seisundinõuded ning võimalusel neid leevendada. Üleriigiliste omavalitsusliitude poolt esitati vastav ettepanek 2011. aasta riigieelarve ettevalmistamisega seotud läbirääkimiste käigus Majandus- ja Kommunikatsiooniministariumile. Poolte vahel saavutati kokkulepe, mille kohaselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministarium vaatab läbi omavalitsuste konkreetset ettepanekud tee seisundinõuete leevendamiseks.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu vastus: 1) Senini ei ole riigiasutuste poolt meile teadaolevalt antud hinnangut kohalike omavalitsuste poolt kohalike teede seisunditaseme reguleerimiseks vastuvõetud õigusaktide olemasolu ja vastavalt nendele aktidele teostatava seisundikontrolli kohta. Kuna varasemalt ei ole laekunud ettepanekuid ja avaldusi antud valdkonna probleemide kohta, ei ole Eesti Maaomavalitsuste Liit saanud ka tõstatada ministariumi ees küsimust asjakohase analüüsi koostamiseks.

2) Läbirääkimistel valitsuskomisjoniga kohalike omavalitsuste tulubaasi ja 2011. aasta eelarvete üle on Omavalitsusliitude Koostöökogu muude ettepanekute hulgas esitanud Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministariumile ettepaneku „rääkida läbi olemasolevate õigusaktide muutmise eesmärgiga leevendada tee seisundinõudeid ning teevalgustuse normatiive“.

3) Antud küsimus on seotud vahendite olemasoluga kohalikes eelarvetes, mida käsitlesime üldistes tähelepanekutes aruande kohta (vt lk 32–33 esitatud kommentaare).

Riigikontrolli märkus: Eeltoodud vastustest võib kokkuvõtvalt järeldada, et minister kaalub kohalike teede seisundile esitatavate nõuete muutmist, kui omavalitsused on selleks esitanud konkreetset põhjendused. Paraku ei selgu vastustest, kas üleriigilistel omavalitsusliitudel on kavas seisundinõuete muutmisvajadust oma liikmete hulgas uurida, kuid loodetavasti omavalitsusliidud selle küsimusega siiski tegelevad.

Teede seisundi kontrollimisel tuvastatud asjaolusid enamasti ei dokumenteerita

41. Avalikult kasutatava tee omanikuna on vallal ja linnal kohustus teha teede ülevaatust, et selgitada teede seisundi vastavust nõuetele. Ülevaatuse korraldusele õigusaktidest nõudeid ei tulene ning selle tegemise aja ja viisi otsustab tee omanik. Samas peaks ülevaatus toimuma seesuguse sagedusega ja ulatuses, mis aitab saada piisavat infot tee seisundis toimunud muutuste kohta ning võimaldab aegsasti võtta tarvitusele abinõud ohutu liiklemise tagamiseks teel. Teede ülevaatusele

peaks omavalitsusi motiveerima ka Maanteeameti seadusest tulenev õigus teha kohalikul teel seisundinõuete mittejärgimise tuvastamise korral omavalitsusele ettekirjutus ja rakendada asendustäitmist või määrata sunniraha.

Kas teadsite, et

Lümanda vald on volikogu määrusega kehtestanud valla teede hindamise korra, mille eesmärgiks on anda juhiseid, kuidas seada teed teehoiutööde tegemiseks järjekorda. Teid hindab hindamiskomisjon ning teede kontroll peab toimuma regulaarselt vallavalitsuse korralduse alusel. Teede hindamisel arvestatakse arenguvajadust (elanik, ettevõtja, turist, avalikkus), liiklussagedust (suvi, kevad-sügis, talv) ja tee seisundit (läbitavus, teekate, teeserv, teekaitsevöönd). Hindamistabeli alusel koostatakse kõigi kohalike teede kohta koondtabel, kus ühtlasi kirjeldatakse, milliseid teetöid tuleb kohalikel teedel teha. Auditeeritud perioodil hinnati teid kolmel korral ning hindamise käik ja tulemused protokolliti teede ülevaatuse aktis.

Rapla vald on hinnanud kõigi kohalike teede seisundit skaalal hea-rahuldav-halb ning määranud kindlaks vajalikud teetööd ja nende finantseerimise allikad aastateks 2007–2009.

42. Nõutavate seisunditasemetega määramata jätmise tõttu ei ole auditeeritud omavalitsustes võimalik täpselt kindlaks määrata, kas teed on nõuetekohases seisundis, mistõttu ei ole sellel eesmärgil korraldatud ka ülevaatusi. Küll on aga hinnatud teede üldist sõidetavust, teerajatiste olukorda ning teekattes esinevaid defekte. Näiteks on kontrollitud aukude, roobaste või ebatasasuste esinemist, teetruupide seisundit, rohu niitmise vajadust teepeenral, nähtavust takistavate esemete olemasolu, valgustuse ja liikluskäikide seisundit jms ehk osaliselt samasid näitajaid, mida reguleerivad ka seisundinõuded. Kontrolli tulemusena on teed jaotatud enamasti kas heas, rahuldavas või halvas olukorras olevaks ning hinnatud teetööde tegemise vajadust.

43. Teede seisukorra hindamine ei olnud auditeeritud omavalitsustes toimunud kindlaks määratud sagedusega ja kava kohaselt, vaid vastavalt vajadusele, milleks ajend oli tulnud sageli elanikelt saadud kaebustest. Selliste kontrollide sagedus oli omavalitsuseti väga erinev, ulatudes auditeeritult saadud selgituste järgi paarist korrast aastas kuni ülevaatuseni igal nädalal. Kontrollide tegelikku sagedust ja ulatust ei ole siiski võimalik kindlaks teha, kuna selle käigus korraldatud toiminguid ei ole üldjuhul dokumenteeritud. Kirjalikult oli teede seisukorra hindamine fikseeritud vaid neljas KOVis, s.o Jõgeva linnas, Rapla vallas, Lümanda vallas ja Haanja vallas. Jõgeval oli auditeeritud perioodil tehtud dokumenteeritud kontrolle neljal, Rapla ja Lümanda vallas kolmel ning Haanja vallas ühel korral. Teede seisukorda hinnates tuvastatud asjaolud kirja panna on Riigikontrolli arvates oluline, et hiljem teehoiutöid ja nende rahastamist kavandades oleks teede seisundist võimalikult hea ülevaade.

44. **Riigikontrolli soovitus Elva Linnavalitsusele, Kadrina Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Kõlleste Vallavalitsusele, Saarepeedi Vallavalitsusele ja Sindi Linnavalitsusele:** Töötada välja ja juurutada töökord, kuidas dokumenteerida teede seisukorra hindamise käigus tuvastatud faktid.

Elva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja kord.

Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja kord, kuidas hinnatakse teede seisundit ja vormistatakse hindamise tulemused. Hindamise tulemused on aluseks teehoiukava koostamisel.

Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja menetlustoimingu läbiviimiseks vajalik meetodika.

Kõlleste Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Kõlleste Vallavalitsus töötab välja töökorra.

Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse.

1) Maaelukomisjoniga hinnatakse kohalike teede seisukorda ja hindamise käigus tuvastatud faktid protokollitakse ning hiljem on võimalik protokollis andmeid kasutades planeerida teede remonti.

2) Välisvaatlusaktide koostamine kohapeal kohalike teede seisukorra hindamisel (näiteks ohtlikust teelõigust, purunenud truubist või ohtlikust puust-põõsast teel jne.).

Sindi Linnavalitsuse vastus: Soovitust ei järgita.

Seisukorda hindavad praegu linnavalitsus ja allasutus Sindi Kommunaal jooksvalt. Dokumenteerimist ei ole toimunud. Tööd on teostatud vastavalt võimalustele ja vajadustele.

Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit harva

45. Teeseaduse järgi võib kohalikel teedel seisundinõuete täitmist kontrollida ja teha ettekirjutusi Maanteeamet.¹⁴ Auditeeritud perioodil said kohalike teede seisundi üle teha järelevalvet Maanteeameti keskasutus ja Põhja Regionaalne Maanteeamet oma haldusalas Harju, Rapla ja Järva maakonnas. Maanteeameti ülejäänud kohalikel asutustel oli samal perioodil aga põhimääruse järgi õigus teha keskasutusele ettepanekuid avalikult kasutatava tee seisundinõuete tagamise järelevalveks kohalikul teel.

46. Aastatel 2008–2009 on Maanteeameti keskasutus teinud kohalikel teedel kontrole üheksas omavalitsuses (Paldiski linn, Tamsalu vald, Väike-Maarja vald, Tallinn, Lihula vald, Rapla vald, Viljandi linn, Vändra vald, Laheda vald). Järelevalve käigus on tuvastatud teede seisundinõuetele mittevastavust ning tehtud kolmele omavalitsusele kokku neli ettekirjutust. Tehtud kontrollid ei ole olnud tööplaanist tulenevad ja pikaajalisemalt kavandatud, vaid saanud alguse asutusele laekunud kaebustest. Maanteeameti järelevalveosakonna 2009. a tööplaan küll sisaldas kohalike teede seisundinõuete tagamise järelevalve kava kvartalite kaupa, kuid plaan jäi ebapiisava tööjõu tõttu täitmata.

47. Auditi käigus küsitletud Maanteeameti ametnike arvates on vajadus kohalike teede seisundi kontrolliks olemas, kuid asutuse piiratud ressursside tõttu ei ole olnud võimalik teid süsteemselt kontrollida. Samuti takistab kohalike teede seisundi kontrollimist see, et omavalitsused ei ole teede seisunditasemeid määranud, mistõttu ei ole võimalik välja selgitada konkreetsele teele kehtivaid nõudeid ega hinnata nende täitmist. Viimase väitega saab Riigikontrolli arvates nõustuda siiski vaid osaliselt, kuna avalikult kasutatavale teele kehtivad ka üldised seisundinõuded, mille täitmist saab kontrollida. Samas tuleb mõnda, et Maanteeameti seadusjärgne kontrollipädevus ei võimalda praegu kohustada avalikult kasutatava tee omanikku nõutavaid seisunditasemeid määrama. Riigikontroll leiab, et selles küsimuses tuleks teeseadus üle vaadata¹⁵ ning Maanteeameti pädevust täpsustada.

¹⁴ Teeseadus, § 39¹; majandus- ja kommunikatsiooniministri 12.2.2003. a määruse nr 31 „Maanteeameti põhimäärus“ muutmise, majandus- ja kommunikatsiooniministri 13.5.2008. a määrus nr 39, § 1 p-d 1, 2, 4.

¹⁵ Teeseadus, § 39 lg 1 p 1.

48. Riigikontrolli soovitus majandus- ja kommunikatsiooni-ministrile: Algatada teeseaduse muutmine Maanteeameti kontrollipädevuse täiendamiseks, andes ametile õiguse kontrollida teeseaduse ja selle alusel antud õigusaktide nõuete täitmist kohalikul teel ja teha vajaduse korral ettekirjutusi.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Maanteeameti peadirektoril või tema poolt volitatud Maanteeameti ametnikul on „Teeseaduse“ sätete kohaselt praegu volitus kontrollida kohalike teede seisundinõuete täitmist ja teha ettekirjutusi ning nende täitmata jätmise korral rakendada asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha ülemmäär on ühel korral 30 000 krooni ning kokku 100 000 krooni ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks.

Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea hetkel võimalikuks anda seadusega Maanteeametile täiendavaid kohustusi õigusaktide nõuete täitmise kontrollimiseks kohalikel teedel, kuivõrd riigieelarves ja riigieelarvestrateegias puuduvad võimalused antud ülesandega kaasnevateks lisakulutusteks.

Riigikontrolli märkus: Laiendades soovitusel märgitud viisil Maanteeameti kontrollipädevust, saaks Maanteeameti kontrollile kohalikel teedel muuta tulemuslikumaks. Seda ka siis, kui Maanteeameti ressursikulu kohalike teedega seotud kontrollideks oluliselt ei suurene. Kuna tee seisundinõuete täitmise kontrollimine eeldab nii või teisiti teele kehtivate nõuete kindlakstegemist ja selle käigus saab selgeks ka see, kas tee omanik on määranud teedele nõutavad seisunditasemed, ei tohiks kaasneda kontrollijale arvestatavat lisakulu, kui kontrollimise tulemusena antavas haldusaktis kohustatakse kontrollitavat kõrvaldama seisunditasemete määramata jätmisest tulenevad puudused.

Maanteeameti kommentaar: Juhime Teie tähelepanu meie hinnangul segadust tekitada võivale alapealkirjale auditi aruande eelnõus lk 23. Pealkirjas sisalduv väide on üldine ega iseloomusta olukorda, mida on punktides 45, 46 ja 47 käsitletud. Samuti ei sisalda punktis 48 antud soovitus võimalikke parandamise meetmeid Maanteeameti osas. Lisaks Maanteeametile teostab kohalike teede seisundinõuete kontrolli kohalikul teel julgestuspolitsei ja politseiprefektuur, kelle tegevust pole auditi aruandes üldse kajastatud. Alapealkirja väite kohaselt võib järeldada, et vaid Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit ja teeb seda harva. Seetõttu peame alapealkirja „Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit harva“ põhjendamatuks.

Kuigi oleme plaaninud üle vaadata kohalike teede seisundinõuete kontrollimise protseduurid, sh ülevaatuste regulaarsuse võimalikkuse hindamine, ei pea me olemasolevate ressursside juures võimalikuks suurendada kohalike teede seisundinõuete üle teostatava järelevalve sagedust.

Riigikontrolli märkus: Politseil on õigus kontrollida teele kehtestatud seisundinõuete täitmist, kui nõuete rikkumine on tuvastatud politseilise tegevuse käigus (teeseadus, § 39¹ lg 1 p 2). Seega on tee seisundi hindamine politsei ülesandena tingimuslik ning saab kõne alla tulla üksnes kaasneva tegevusena toimingutele, mis on ajendatud politsei põhiülesannetest. Politsei

ja Maanteeameti rolli kohalike teede seisundi üle järelevalve tegemisel ei saa Riigikontrolli hinnangul seetõttu olemuslikult võrrelda.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu kommentaar: Arvestades eraldatavate vahendite mahtu, on kohalike teede hoiu alarahastamine põhjuseks, miks kohalike teede olukord tervikuna ei parane ning miks kohalikel omavalitsustel ei piisa vahendite oma ülesannete täitmiseks (sh teede kohta kõigi andmete registrisse kandmiseks, seisundi järjepidevaks kontrollimiseks jne). Kohalikud omavalitsused rahastavad praegu teehoidu muude ülesannete arvel. Sellest tuleneb ka eris suurte ja väikeste omavalitsuste vahel – väiksema vahendite mahuga omavalitsustel puudub võimalus eelarvevahendeid vajalikus mahus ümber jaotada ja seetõttu on ka teehoiuks kulutatud vahendites riigitoetuse osakaal pooltes valdades kuni 75%. Probleemiks on ka, et kohalike teede investeeringuid ei saa finantseerida EL struktuurifondide vahenditest. Märgime veel, et omavalitsuste tulubaasi pole kunagi arvestatud vahendeid ka muu infrastruktuuri kapitalikulude katmiseks.

Tulenevalt eeltoodust ei saa nõustuda ka Riigikontrolli soovist suurendada riigipoolset järelevalvet ja sunnivahendeid registriandmete puudulikkuse ja muude puuduste esinemise korral. Leiame, et teehoiu rahastamissüsteemi korrastamist ei saa asendada järelevalve ja karistuste karmistamisega.

Teetööde korraldamisel on põhiliseks probleemiks omanikujärelevalve tegemata jätmine

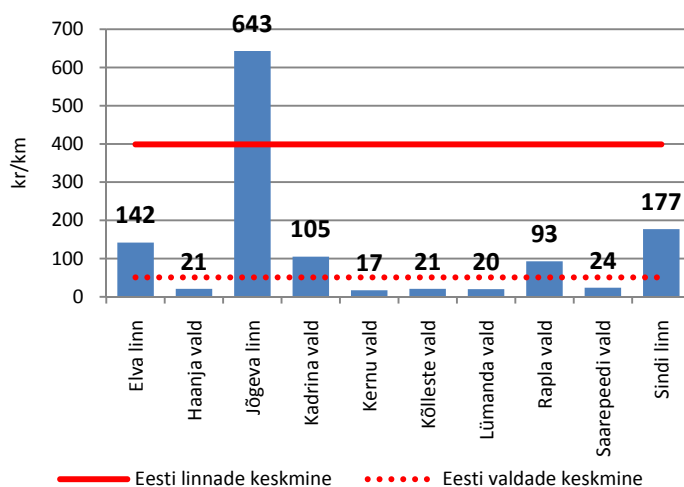
Kas teadsite, et

talihooldle lepingutes oli tööde maksumus lepitud auditeeritud valdades kokku enamasti tunnihinna alusel, mis jäi 2008. a vahemikku 250–590 kr/tund ning 2009. a vahemikku 300–600 kr/tund.

Auditeeritud linnades oli talihooldle lepingutes kokku lepitud üldiselt tööde kogumaksumus.

49. Teetööde ja muude teehoiuga seotud tegevuste tarvis tehtud väljaminekud olid auditeeritud omavalitsustes enamasti väiksemad kui Eesti omavalitsustes keskmiselt (vt joonis 7). Suhteliselt palju teetöid on auditeeritute teinud Jõgeva linn, kus auditis käsitletud perioodil tehti linnatänavatesse mitmeid suuremahulisi investeeringuid. Osaliselt olid need tingitud Jõgeval 2009. a toimunud võidupüha riikliku tähistamise ja sõjaväe paraadi korraldamisega. Põhiosa teehoiurahast kulus auditeeritud omavalitsustes aga suvisele ja talvisele hooldusele (lumetõrje, teede hõõveldamine jms), kus töid tegid valdavalt kohalikud ettevõtjad.

Joonis 7. Auditeeritud KOVide teehoiukulud ühe teekilomeetri kohta perioodil 2008–2009

Allikas: Riigikontroll KOVide eelarve täitmise kuuaruannete (<http://www.fin.ee/?id=11182>) ja riikliku teeregistri (<http://teeregister.riik.ee/mnt/index.do>) põhjal

50. Auditi käigus selgus, et alati ei ole auditeeritud omavalitsused järginud teetööde korraldamisel riigihangete seadust. Kui maksumuselt riigihanke piirmäära ületavate lepingute puhul oli mitme pakkujaga hankemenetlus korraldatud¹⁶, siis alla riigihanke piirmäära ostude korral ei olnud kümnest auditeeritust üheksa seda alati teinud (erandiks vaid Kadrina vald). Auditeeritute andmeid kokku võttes ei olnud auditis vaadeldud tehingute korraldamisel võetud mitut pakkumust ca 17% juhtudel. Riigikontrolli varasemate auditite tulemustele toetudes ei ole samas riigihangete seaduse järgimisega seotud probleemid omased üksnes teehoiu valdkonnale, vaid omavalitsuste hanketegevusele laiemalt.

51. Tee ehitus- ja remonditööde tegemisel esines rikkumisi ka omanikujärelevalve korraldamisel. Omavalitsus peab avalikult kasutatava tee ehitamisel või remontimisel korraldama omanikujärelevalvet. Omanikujärelevalvet tohib teha isik, kellel on ehitusjärelevalve tegevusluba. Vaatamata nimetatud kohustusele oli neli auditeeritud omavalitsust (Rapla vald, Sindi linn, Saarepeedi vald, Kõlleste vald) jätnud mõnel juhul omanikujärelevalve korraldamata. Selle põhjenduseks toodi eelkõige asjaolu, et tehtud tööd on olnud väikesemahulised ning omanikujärelevalve tellimine on kallis. Samuti on omavalitsused märkinud, et omanikujärelevalvet ei tellita, kuna tee ehitus- ja remonditööde ülevaatus teevad teehoiuga tegelevad vallaametnikud. See ei ole aga Riigikontrolli hinnangul piisav, kuna neil puudub omanikujärelevalve tegemiseks vajalik tegevusluba.

52. Omanikujärelevalve tegemise kohustuse täitmisel on segadust põhjustanud ka õigusaktide mõistete tõlgendamine. Näiteks on raske välja selgitada tee remondi ja hooldamise vahelist piiri. Esimesel juhul tuleb teha omanikujärelevalvet, teisel juhul mitte.¹⁷ Kuigi seadus nõudis omanikujärelevalve korraldamist juba alates 2008. a algusest, koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium rakendusaktid selle järgmiseks märksa hiljem: ligikaudu aasta hiljem omanikujärelevalve tegemise kord ning käesoleva aasta juunis teetööde kirjeldusele esitatavad nõuded, mis aitavad remondi olemust paremini mõista.

Teetööde vajadust põhjalikult käsitlev arengudokument on vaid üksikutel auditeeritud omavalitsustel

53. Teehoiu kavandamisel on teehoiu terviklikus protsessis keskne roll, kuna selles peaks võrdlema teetööde vajadust rahaliste võimalustega töid teha ning paika pandama tööde tegemise täpsem aeg. Erinevalt riigist ei kohusta seadus omavalitsust koostama teehoiukava, kuid üldise nõudena tuleb teehoidu kavandades arvestada liiklusohutuse, keskkonnakaitse ja tee seisundi nõudeid, piirkonna ja riiklikke arengukavasid, eeldatavat liiklussagedust ja muid olulisi asjaolusid¹⁸. Oluline osa kavandamisel kasutatavast infost peaks kogutama teede seisundi ülevaatusel, kuid

Tee ehitus- ja remonditööde

omanikujärelevalve on tegevus, millega kontrollitakse tee ehitus- ja remonditööde vastavust projektile või teetööde kirjeldusele, samuti tööde tegemisel tehniliste dokumentide vormistamist ja nende kontrollimist.

Avalikult kasutatava tee ehitus- ja remonditööde omanikujärelevalve korraldamine on tee omaniku kohustus.

Allikas: teeseadus, § 19¹

Kas teadsite, et

majandus- ja kommunikatsiooniminister kehtestab riigimaanteede teehoiukava vähemalt neljaks aastaks ning see sisaldab ehitus- ja remondiobjektide nimekirja, teehoiu rahastamise arvestust rahastamisallikate ja aastate kaupa ning muid teehoiuga seonduvaid tegevusi.

Allikas: teeseadus, § 15 lg 3 ja 4

Riigimaanteede teehoiukava 2010–2013 kohaselt investeeritakse riigimaanteedesse 12 miljardit krooni.

Allikas: Vabariigi Valitsuse 15.4.2010. a korraldus nr 148

¹⁶ Riigikontroll ei hinnanud kõiki auditeeritud perioodil auditeeritud KOVides tehtud teetööde tehinguid, vaid osa neist. Kokku oli kümnes KOVis vaatluse all 205 tehingut.

¹⁷ Maanteede remondi liigid ja eesmärk on Vabariigi Valitsuse korralduse “Riigimaanteede teehoiukava aastateks 2010–2013” eelnõu seletuskirjas.

¹⁸ Teeseadus, § 15 lg 1

sisendiks on siin kindlasti ka kokkulepped omavalitsuse maa-ala ruumilise arengu asjus, mida kajastavad üld- ja detailplaneeringud.

Väljavõte ühe auditeeritud KOVi ametniku selgitusest teehoiu kavandamise kohta:

„[---] arengukavasse ei ole me pannud ei teede pingerida ega ka nende maksumust, sest see tekitaks elanikes asjatuid lootusi, aga olukorrad muutuvad [---]“.

54. Teehoidu ja selle rahastamist on auditeeritud omavalitsused planeerinud erineva põhjalikkusega. Kõigil väljendab teehoiu valdkonnas pikaajalisemalt kokku lepitud tegevusi valla või linna arengukava, kuid enamasti üldistatult, sidumata tegevusi kindlate teedega, ning alati ei ole välja toodud ka tegevuste maksumust. Arengukavale lisaks on mitmeaastase perioodi kohta üksikasjalikum teehoiukava võetud vastu vaid Rapla ja Haanja vallas.

55. Rapla valla teehoiukava hõlmab näiteks kõiki valla teid ja tänavaid, hinnangut nende katte seisundile, teetööde vajadust, selle eeldatavat maksumust nii materjalide ühikuhinnana kui ka kogusummas ning tööde tegemise aega¹⁹. Haanja valla teehoiukavas on samuti antud hinnang kõigi teede ja tänavate seisukorrale ning kajastatud vajalikud teetööd, kuid 2009. a kohta oli välja toomata planeeritud tegevuste maksumus. Lümada vallas on kinnitatud teehoiukavaga olemuselt sarnane teehoiutööde järjekord, milles on reastatud vajalikud teetööd tähtsuse järjekorras kõikide kohalike teede puhul. Dokument ei sisalda aga teetöödele kuluva rahasumma prognoosi.

56. Riigikontrolli arvates ei ole tähtis, millises omavalitsuse arengudokumendis teehoidu kavandada, küll aga see, et kavandatust oleks hilisemate juhtimisotsuste tegemisel abi. Omavalitsusel on teid reeglina palju ning tehoid on valdkond, millele kulub eelarvetuludest märkimisväärne osa. Seda arvestades, peaksid omavalitsusjuhid olema teetööde rahastamisel valikuid tehes teede seisundist põhjalikult informeeritud, et teha avaliku huvi seisukohalt parimaid võimalikke otsuseid. Teehoiukava või muu sarnase dokumendi koostamine, millega teede seisundi kohta kogutud info on esitatud koos teetööde vajadusega ja töö tegemiseks eeldatavalt kuluva rahasummaga, oleks üheks abinõuks selle saavutamisel.

57. Riigikontrolli soovitus Elva Linnavalitsusele, Jõgeva Linnavalitsusele, Kadrina Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Kõlleste Vallavalitsusele, Saarepeedi Vallavalitsusele ja Sindi Linnavalitsusele: Kaaluda töökorralduses teehoiukava vms dokumendi juurutamist, kus oleks kõigi kohalike teede kohta kirjas, milline on tee seisund, eeldatav teetööde vajadus, tööde maksumus ning tegemise aeg.

Elva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Koostatakse teehoiukava.

Teadmatus suuremahuliste torustikutööde täpse toimumisaja kohta ning asjaolu, milline saab olema torustikutööde tulemusel tänavate seisukord ei lubanud varem teehoiukava koostada. Mõningane teadmatus ja ebakindlust riigipoolse tee-ehituse rahastamise osas teevad teehoiukava rahalise ja elluviimise ajalise graafiku koostamise keeruliseks.

¹⁹ Rapla Vallavolikogu 22.02.2007. a otsus nr 23 „Rapla valla 2007 – 2009 teehoiukava kinnitamine“ (<http://avalik.amphora.ee/raplavv/document.aspx?id=5908>)

Jõgeva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. 21.9.2010 toimus koostöös Maanteeameti esindajatega ühisnõupidamine riikliku teeregistri ja kohalike teede hoiu korraldamise küsimustes Jõgeva linnas. Teeregistrisse esitatud andmed kuuluvad ülevaatamisele ja täiendamisele tähtajaga 31.1.2011. a. Teehoiukava juurutatakse 2011. a jooksul.

Juurutatav teehoiukava kuulub Jõgeva linna 2012–2020 arengukava koosseisu ning on aluseks eelarveliste vahendite planeerimisel.

Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Võttes aluseks teede seisundinõuded ja teede hindamise tulemused, koostatakse teehoiukava aastateks 2011–2015.

Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Kaalumisel on teehoiukava koostamine.

Kõlleste Vallavalitsuse vastus: Kõlleste Vallavalitsus kaalub soovitust, kuid arvestades rahalisi vajadusi ja võimaluste pikemaajalist kindlust, võib dokument väljuda arengukava ja üldplaneeringu ajalistest raamidest.

Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse.

1) Teehoiutööde registri koostamine ja kohalike teede arvestuse pidamine (seisunditase, teetööde vajadus, tööde maksumus, tööde teostamise aeg Exceli programmis.

2) Täiendada teehoiukava dokumenti ja lisada kõik avalikus kasutuses olevad teed nimekirja ja määrata tee seisundite hinnang, teetööde vajadus, tööde maksumus ning teostamise aeg.

Sindi Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Koostatakse teede ja tänavate register, mille alusel määratakse teeseisundi nõuded.

Ei ole teada, kui palju on vaja kohalikesse teedesse investeerida

58. Kuigi kohalike teede hoiu korraldamine on omavalitsuse ülesanne, tuleb teedevõrku näha inimeste liikumisvõimaluste seisukohalt riigis tervikuna ja liiklemisolud kohalikel teedel peavad olema ka riigi huvi. Sellisel seisukohal oli seaduseandja ka 1999. aastal teeseadust vastu võttes²⁰. Osaliselt väljendab riigi huvi riigieelarvest igal aastal eraldatav toetus, kuid eesmärgi kohalike teede hoiuga seoses on seatud ka riigi transpordi valdkonna arengudokumentides.

59. Riigi transpordi arengukavas aastateks 2006–2013 on valdkonna probleeme ja arengusuundi kirjeldades peatunud kohalikel teedel küll põgusalt, kuid ühe prioriteedina on nimetatud kohalike teede seisundi paremaks muutmist. Selle juures on välja toodud kütuseaktsiisist kohalike teede hoiule eraldatava osa suurendamine, kuid lisatud samas, et edaspidise suurendamise aluseks peab olema täpsema vajaduse kindlakstegemine. Samuti on kinnitatud arengukavas transpordi riikliku

Kas teadsite, et

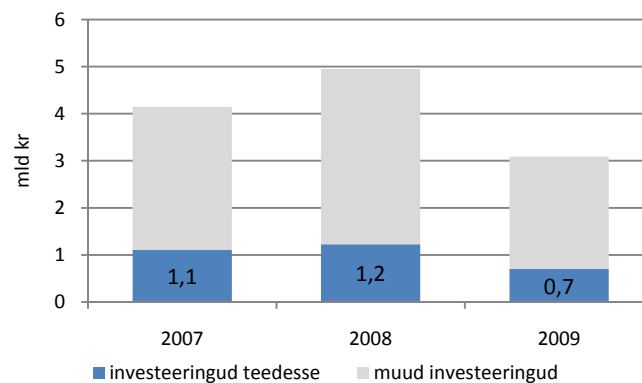
alates 2008. a kehtiva teeseaduse redaktsiooni järgi saab riigimaanteed hoiukavasse lisada ka teiste avalikult kasutatavate teede hoiuga seotud meetmeid, kui see on vajalik tulenevalt teehoiu tehnoloogiast või teedevõrgu terviklikkuse tagamisest üldistes huvides (teeseadus, § 15 lg 3). Senini ei ole seda vajalikuks peetud.

²⁰ Teeseadus, eelnõu nr 1057 SE, <http://web.riigikogu.ee/ems/saros-bin/mgetdoc?itemid=983160003&login=proov&password=&system=ems&server=ragne11>

finantseerimise uuendamise meetme raames üheks väljundnäitajaks kohalike teede investeeringuvajaduse hindamine koostöös omavalitsusliitudega hiljemalt 31.12.2007.

60. Püsiv teede infrastruktuuri arendamine on selle jätkusuutliku toimimise tagamiseks väga oluline ning kohalikesse teedesse on viimastel aastatel ka märkimisväärselt investeeritud (vt joonis 8). Investeeringute tegelik vajadus ei ole aga praeguseni teada ning Riigikontrolli hinnangul on seega täitmata riigi transpordi arengukavas kohalike teede investeeringute vajaduse väljaselgitamist käsitlev eesmärk.

Joonis 8. KOVide investeeringud teedesse perioodil 2007–2009 kõikide Eesti valdade ja linnade andmete alusel

Allikas: Saldoandmike infosüsteem (<https://saldo.fin.ee/reportManagement.action>)

61. Kohalike teede investeeringuvajaduse hindamine koostöös omavalitsusliitudega peaks arengukava rakendusplaani kohaselt toimuma kord aastas, kui peetakse läbirääkimisi kohalike teede hoiuks riigieelarvest eraldatava summa suuruse üle. Auditi käigus selgus, et kohalike teede seisundit terviklikult käsitlevaid uuringuid ei ole korraldatud ei üleriigiliste omavalitsusliitude ega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eestvedamisel. Riigieelarve läbirääkimistel kohalike teede hoiuks riigieelarvest eraldatava toetuse suuruse üle vaieldes ei tea seega ei riigi ega ka omavalitsuste esindajad, kui palju on kohalike teede hoiuks tegelikult raha vaja ning kui suur peaks olema omavalitsustele riigieelarvest makstav toetus, et omavalitsused suudaksid täita teehoiunõudeid. Eeltoodust tulenevalt tuleks Riigikontrolli hinnangul töötada transpordi arengukavas kokkulepitut arvestades välja vastav metoodika.

62. Riigikontrolli soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule: Töötada omavahelises koostöös välja metoodika, mis võimaldab välja selgitada, kui palju on vaja investeerida kohalikesse teedesse.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: „Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse” kohaselt on teede ja tänavate korrahoid kohaliku omavalitsuse kohustus. Seadusandja on ette näinud, et kohalikud omavalitsused peavad omavahenditest kohalike teede hoidu korraldama ja vajadusel hakkama saama ka ilma täiendava toetuseta. Kohalike omavalitsuste ülesandeid, sh teehoidu tuleb hinnata tervikuna. Kohalike teede täiendavaks hoiuks riigieelarves eraldatud raha jaotuse

põhimõtted kohalike omavalitsuste vahel on üldjuhul omavalitsusliitudega kokku lepitud.

Vabariigi Valitsuse moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas on korduvalt arutatud võimalusi koostöös välja töötada metoodika kohalike teede investeeringute vajaduse arvestamiseks, kuid seni on põhiliseks takistuseks olnud asjaolu, et enamik kohalikke omavalitsusi ei pea neile kuuluvate teede üle varalist arvestust, määramata on vastavad tee seisunditasemed ning puudub ka ülevaade vastavatest liikluskooormustest. Paraku on olulises osas just eelnimetatud kriteeriumid aluseks investeeringuvajaduse määramisel.

Eesti Linnade Liidu vastus: Eesti Linnade Liit on seisukohal, et teede kui tehnilise infrastruktuuri igapäevast ja järjepidevat, funktsionaalset toimimist eeldava mahuka põhivara investeeringute vajadus on üks osa terviklikust kompleksist. Seetõttu oleks otstarbekas vaadelda tervikut – mitte ainult investeeringute vajadust ühe lõiguna, vaid luua alused teehoiu rahastamisvajaduse hindamiseks tervikuna, aga samuti minimaalsed standardid omavalitsuste poolt täidetavate funktsioonide osas. Kohalike teede investeerimisvajadusi saab analoogiat rakendades hinnata ka tulenevalt olemasoleva tee liigist, klassist, kattest, normatiividest seisundi kohta ja hoolde kohustuslikust või arvestuslikust perioodilisusest, arenguvajadusest ja arvestuslikust tööde maksumusest. Hindamise aluseks saaks võtta vastavad kulud riigiteedel.

Aastaid on Omavalitsusliitude Koostöökogu tõstatanud eelarve-läbirääkimistel küsimuse kaardistada omavalitsusüksustele seadustega pandud ülesanded ja hinnata nende täitmise maksumus. Eesti Linnade Liidul nagu ka Eesti Maaomavalitsusliidul puudub ressursipotentsiaal nimetatud uurimuse läbiviimiseks ning standardite väljatöötamiseks. Taotlus vastavat tööd projektipõhiselt rahastada ei ole leidnud toetust. Teiste riikide praktika kohaselt on standardid välja töötatud koos vastavate ministriumitega ning nendest tulenevaid hinnanguid kulutuste osas ka keskvalitsus aktsepteerib omavalitsustele riigieelarvest eraldatavate toetuste eraldamisel ja/või tulubaasi kujundamisel. Kahjuks on vajaliku majandusarvestuse osa seni veel Eesti jaoks nõrk lüli.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu vastus: 1) Eesti Maaomavalitsuste Liidu arvates ei otstarbekas töötada välja eraldi metoodikat teede investeerimisvajaduse hindamiseks, kui on välja töötamata alused teehoiu rahastamisvajaduse hindamiseks tervikuna.

2) Teehoiu rahastamiseks vajalike vahendite mahtu saab hinnata tulenevalt olemasoleva tee liigist, klassist, kattest, normatiividest seisundi kohta ja hoolde kohustuslikust või arvestuslikust perioodilisusest, arenguvajadusest ja arvestuslikust tööde maksumusest. Eesti Maaomavalitsuste Liit on sellega käesoleval aastal tegelnud ja esitanud järelepärimise, saamaks teada erinevate riigiteede liikide, klasside, katte, seisundi alusel tehtud kulusid tee m² kohta, et arvestada võrreldaval alusel kohalike teede teehoiu teostamiseks vajalik vahendite maht. Maanteeametist vastavaid andmeid saada ei õnnestunud ning amet soovitas otsida andmeid riigiteede teatud kulutuste kohta nende kodulehel olevatest digitaalsetest aastaraamatutest. Aastaraamatutest väljakirjutatud (väga suur käsitsitöö, kuna materjal seal kasutatud tabelites on suures osas pildifailidena) ja teeregistrist saadud andmete põhjal arvutasime 2009. aastal riigiteedele

tehtud kulutused m² kohta erinevate teede ja töö liikide, ehituse/renoveerimise, remondi ja jooksva hoolde kohta, selleks et võrreldaval alusel hinnata kohalike teede hooldeks vajalike vahendite mahtu.

3) Kuna nimetatud analüüs on veel lõpule viimata, saame metoodika ja arvestused esitada töö lõplikul valmimisel ning seejärel saavad liidud kujundada oma kooskõlastatud arvamuse nii kohalikele eelarvetele kavandatavate vahendite mahu kui ka võimaliku jaotusmehhanismi kohta.

Riigikontrolli märkus: Riigikontroll keskendus soovitusel investeeringute vajaduse väljaselgitamisele, kuna selline ülesanne tuleneb riiklikust transpordi arengukavast ning auditis hinnati erinevate ülesannete ja nõuete täitmist.

Hea on tõdeda, et nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kui ka üleriigilistel omavalitsusliitudel on ettekujutus, kuidas kohalike teede hoiuks kuluva rahasumma vajadust määrata. Samas on kahetsusväärne, et pikemat aega ei ole suudetud arendada tulemuslikku koostööd ning kokku leppida tegevustes, mis on tarvilikud hindamismetoodika kindlaks-määramiseks, selle rakendamiseks vajalike andmete tagamiseks ning hindamise korraldamiseks. Asjaolu, et Eesti Maaomavalitsuste Liit on asunud kohalike teede hoiu rahastamisvajadust käesoleval ajal uurima, on selle taustal aga kahtlemata positiivne.

/allkirjastatud digitaalselt/

Airi Mikli
Kohaliku omavalitsuse auditi osakond

Riigikontrolli soovitused ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja auditeeritud omavalitsuste vastused

Riigikontroll andis auditi põhjal Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Eesti Linnade Liidule, Eesti Maaomavalitsuste Liidule ning auditeeritud omavalitsustele mitmeid soovitusi. Ministeerium, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit ja auditeeritud omavalitsused saatsid septembris 2010 oma vastuse Riigikontrolli soovitustele.

Üldised kommentaarid auditiaruande kohta

Eesti Linnade Liit: Eesti Linnade Liit peab oluliseks ja tänuväärseks, et kohalike omavalitsuste tegevusvaldkonna olulises lõigus, millega elanikud igapäevaselt kokku puutuvad, on auditi raames läbiviidav analüüs ette võetud. Kindlasti aitab auditi protsessis tehtud töö kaasa parema ülevaate saamisele kohalike teede hoolde ja teede investeeringute valdkonnas ning lisab samuti eeldusi riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandi ülesannete jaotusest parema ülevaate saamiseks, seda enam, et paljud sõlmküsimused ei ole olnud ega ole ka edaspidi vaid ühepoolset lahendatavad.

Linnade Liit, tutvunud Teie poolt saadetud kontrolliaruande „Kohalike teede hoiu korraldamine“ eelnõuga, nõustub aruandes toodud järelduste ja hinnangutega:

- teehoid on valdkond, kus omavalitsustel tuleb toimida üsna täpsete riigi antud juhiste järgi;
- ohutu liiklemise võimaldamine teedel peaks olema ühetaoline avalik teenus asukohast sõltumata ning ühtsed nõuded on selle saavutamise eelduseks;
- kohalike teede hoiu rahastamisvajadus on Eestis kindlaks tegemata.

2010. aasta 1. jaanuari seisuga oli kohalike teede (koos erateedega) ja linnatänavate osakaal kogu Eesti teedevõrgust 71,8% ning riigimaanteed osakaal 28,2%. Teehoiu rahastamiseks nähakse riigieelarves ette vahendid üldsummas, mille suurus vastab vähemalt 75%-le kütuseaktsiisist (v.a erimärgistatud kütused) ja 25%-le erimärgistatud kütuste aktsiisi kavandatud laekumisest. Teedele ettenähtud ressursi jaotus riigimaanteed ja kohalike teede hoiuks määratakse teeseadusega. Kuni 2009. aastani oli kohalike teede hooldeks eraldatavate vahendite minimaalne maht kavandatud seadusega sätestatud miinimumprotsendina (10%) laekunud kütuseaktsiisi vahenditest, alates 2009. aastast on selline regulatsioon tühistatud ja kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite maht määratakse ühekordse otsusega ehk igaks eelarveaastaks eraldi. Siinkohal tasub seaduses sätestatud põhimõtte osas märkida, et kindlasti ei ole teede hoolde ühekordne ülesanne, mille ressursi indikatsioon määratakse üheks aastaks, vaid järjepidev protsess, mille ressursikatte perspektiiv peaks olema määratletud pikemaks perioodiks kui aasta.

2011. aasta riigieelarve eelnõus on kohalike teede hoiuks kavandatud riigieelarvelisi eraldisi 198 miljonit krooni, mis lähtub 5% määra teehoiu rahastamiseks riigieelarves kavandatud kütuseaktsiisi laekumisest. Teede olemit kõrvutades osutub, et kohalikele teedele ja tänavatele eraldatakse 1 kilomeetri kohta 4724 krooni, riigimaanteedele 68 235 krooni.

Omavalitsusliitude Koostöökoogu on aastaid taotlenud, et teeseaduses sätestataks kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite järk-järguline suurendamine, mis enam vastaks teede olemi jaotusele, eesmärgiga viia see 30% teehoiuvahenditest. Arvestades eraldatavate vahendite jaotuse proportsioone, on kohalike teede hoiu alarahastamine põhjuseks, miks kohalike teede olukord tervikuna ei näita paranemise tendentsi ning miks kohalikel omavalitsustel ei piisa vahendite oma ülesannete kompleksseks täitmiseks (sh teede kohta kõigi andmete registrisse kandmiseks, seisundi järjepidevaks kontrollimiseks jne). Kohalikul omavalitsused rahastavad praegu elementaarset teehoidu muude ülesannete ressursi arvel.

Eesti Maaomavalitsuste Liit: Leiame, et eelnõu mitmed järeldused ja hinnangud põhinevad eeldustel, millega ei ole võimalik nõustuda.

Lähtutakse eeldusest, et teehooldeks on vahendid juba olemas kohalike omavalitsuste tulubaasis ning riigieelarvest eraldatakse vaid teehoiuks täiendavat toetust.

Eelnõu p-s 4 on märgitud, et „Kuigi kohalike teede korrashoidu kui kohalikku ülesannet peab rahastama omavalitsus ise, on seadusandja juba 1999. a veebruaris vastu võetud teeseaduses väljendanud tahet eraldada kohalike maanteed ja tänavate hoiuks ka sihtotstarbelist toetust riigieelarvest.“

Juhime tähelepanu, et omavalitsusüksuste õigusele piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks vastab riigi kohustus luua selline rahastamissüsteem, mis kindlustab omavalitsusüksustele piisavad rahalised vahendid omavalitsuslike ülesannete täitmiseks. Leiame, et kui sihtotstarbelise eraldise eesmärk on eraldada kohaliku omavalitsuse üksusele tema ülesannete täitmiseks vahendid, siis seda ei saa määratleda riigi „hea tahtena“, kui see on kujundatud rahastamissüsteemi osaks, mis peaks kindlustama piisavad rahalised vahendid omavalitsuslike ülesannete täitmiseks.

Praeguseks väljakujunenud kohalike teede rahastamise süsteem tervikuna ei ole loogiline ega vasta ülesannete mahule.

1. 19.12.1991 vastu võetud maanteeseaduse § 17 lg 2 kohaselt vallamaanteed hoidu finantseerib kohalik omavalitsus ning lg 4 kohaselt „toetusraha vallamaanteed hoiuks võidakse eraldada riigieelarvest, eramaanteed hoiuks riigieelarvest ja ning kohaliku omavalitsuse poolt“.

Sel ajal toimis kahetasandiline omavalitsussüsteem. Tolleaegsete kohalike omavalitsuste omandis polnud veel kohalikke teid. Teed olid riigi omandis ja suures osas haldas neid II tasandi omavalitsus (maavalitsus). Neid hakati riigilt üle andma ja maareformi käigus omanikele tagastama alles hiljem. Seega ei saanud ega kavandatudki kohalike omavalitsuste tulubaasi 1993. aastal, mil hakkas toimima ühetasandiline omavalitsus, ega ka varem vahendeid teehoiuks. Seda kinnitab ka 17.02.1999 vastu võetud teeseaduse § 16 („Teehoiu rahastamine“), mille kohaselt ka kohalike teede hoidu rahastati Vabariigi Valitsuse kinnitatud teehoiukava alusel (lg 1 ja lg 4) ning „raha jaotus riigimaanteed hoiuks ning kohalike maanteed ja tänavate hoiuks määratakse

igaks eelarveaastaks riigieelarves" (lg 3). Ilmselt selgus, et ei ole võimalik kõigi omavalitsuste teehoiukavasid kontrollida ja hinnata, kas seal on teehoid kavandatud reaalses mahus, et vastavalt sellele kavandada riigieelarves vahendid kohalike teede hoiuks. Seadust muudeti ja sätestati kohalike teede hoiu rahastamine riigieelarvest, kütuseaktsiisist laekuvate vahendite arvel, kusjuures ei hinnatud kohalike teede hoiuks vajaminevate vahendite mahtu.

Kui teatud perioodil oli eraldatavate vahendite maht kavandatud seadusega sätestatud miinimumprotsendina laekunud kütuseaktsiisi vahenditest, siis alates 2009. aastast on selline regulatsioon tühistatud ja kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite maht määratakse igaks eelarveaastaks riigieelarves.

2. Arvestades eraldatavate vahendite mahtu, on kohalike teede hoiu alarahastamine põhjuseks, miks kohalike teede olukord tervikuna ei parane ning miks kohalikel omavalitsustel ei piisa vahendite oma ülesannete täitmiseks (sh teede kohta kõigi andmete registrisse kandmiseks, seisundi järjepidevaks kontrollimiseks jne). Kohalikud omavalitsused rahastavad praegu teehoidu muude ülesannete arvel. Sellest tuleneb ka erisus suurte ja väikeste omavalitsuste vahel – väiksema vahendite mahuga omavalitsustel puudub võimalus eelarvevahendeid vajalikus mahus ümber jaotada ja seetõttu on ka teehoiuks kulutatud vahendites riigitoetuse osakaal pooltes valdades kuni 75%. Probleemiks on ka, et kohalike teede investeeringuid ei saa finantseerida EL struktuurifondide vahenditest. Märgime veel, et omavalitsuste tulubaasi pole kunagi arvestatud vahendeid ka muu infrastruktuuri kapitalikulude katmiseks.

Tulenevalt eeltoodust ei saa nõustuda ka Riigikontrolli soovist suurendada riigipoolset järelevalvet ja sunnivahendeid registriandmete puudulikkuse ja muude puuduste esinemise korral. Leiame, et teehoiu rahastamissüsteemi korrastamist ei saa asendada järelevalve ja karistuste karmistamisega.

Lisame, et antud kontrolliaruande koostamise käigus intervjuueeriti ka meie töötajat, kuid temalt saadud informatsioon ei kajastu aruandes.

Riigikontrolli soovitused	Auditeeritute vastused
Kohalike teede arvestus riiklikus teeregistris 17. Soovitus Kernu Vallavalitsusele ja Kernu Vallavolikogule: Viia hiljemalt 2010. aasta lõpuks teeregistrisse kohalike teede nimetuste ja pikkuste kohta kantud andmed kooskõlla vallavolikogu otsustega, millega on kinnitatud kohalike teede nimekiri. (p-d 13–16)	Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitus järgitakse. Kavas korrigeerida teeregistrit, muuta teede nimesid vastavalt kohanimeseadusele ning tegeleda ka teede avaliku kasutuse lepingute sõlmimisega. Kernu Vallavolikogu vastus: Soovitus järgitakse. Kernu Vallavolikogu võttis Riigikontrolli soovitus ja Kernu vallavalitsuse vastuse teadmiseks ja kontrollib soovitus täitmist vallavalitsuse poolt volikogu detsembrikuu istungil.
22. Soovitused majandus- ja kommunikatsiooniministrile: - Analüüsida riiklikusse teeregistrisse kohalike teede kohta andmete esitamise ja esitatud andmete kasutamise senist praktikat ning hinnata kriitiliselt registri pidamise põhimääruse järgi kohalike teede kohta registrisse kandmisele kuuluvate andmete vajalikkust. Algatada eeltoodust sõltuvalt registri pidamise põhimääruse muutmine. - Määrata õigusaktides kindlaks registripidaja pädevus teha puuduvate või valede registriandmete korral ettekirjutusi ning määrata sunniraha. (p-d 18–21)	Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Riigikontrolli aruandest ei selgu, kes ei pea ja milliseid andmeid riiklikus teeregistris kohalike teede kohta ei peeta vajalikeks. Vabariigi Valitsuse määruses on toodud nõutavate andmete nimistu nii riigimaantee, kohalike teede, metsateede kui ka erateede kohta. Need on minimaalselt vajalikud andmed, mille kandmine riiklikku teeregistrisse on paljudel juhtudel ühekordne tegevus, eriti juhul kui tee asukoht ei muutu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea hetkel vajalikuks muuta kohalike teede andmekogu, mis peab riiklikus teeregistris olema. Kuigi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole saanud ka teede omanikelt ettepanekuid registriandmete koosseisu muutmiseks, plaanime antud küsimuse tõstatada Vabariigi Valitsuse moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas. Ebaõigete andmete esitamise eest vastutab Vabariigi Valitsuse 28. juuli 2005. a määruse nr 199 „Riikliku teeregistri asutamine ja registri pidamise põhimäärus“ § 14 lõike 1 järgi andmete esitaja. Kohalike teede kohta esitatavate andmete aluseks on „Teeseaduse“ § 5¹ kohaselt kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega määratud kohalike teede nimekiri. Andmete õigsust saab tagada registri pidamise seaduslikkuse üle järelevalvet teostav registri vastutav töötaja, s.o Maanteeamet, ainult koostöös koos kohalike omavalitsustega. Meile teadaolevalt Eesti riiklike registrite pidamisel ei rakendata registri vastutava töötaja poolt ettekirjutuste tegemist ega sunniraha määramist andmete esitajate suhtes. Siiski kaalume täiendavalt „Teeseaduses“ Maanteeametile ettekirjutuse õiguse andmise otstarbekust. Maanteeameti kommentaar: Maanteeamet kui riikliku teeregistri vastutav ja volitatud töötaja on nõus seisukohaga, et omavalitsustel kui riiklikku teeregistrisse andmete esitajatel on andmete teeregistrisse esitamise motivaatoriks ainult riigi poolt eraldatavad rahalised vahendid. Seadusandlikud aktid (näiteks riikliku teeregistri põhimäärus)

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
	ja meie meedetulekused ei ole andmete lisandumist eriti mõjutanud. Vastupidiselt Riigikontrolli väitele, et Maanteeamet ei ole teinud omavalitsustele märkusi puuduolevate registriandmete kohta, väidame, et punktis 18 mainitud iga-aastase andmete päringuga küsivad Maanteeameti kohalikud asutused kõiki omavalitsuste kohustuslikke andmeid. Lisaks on Maanteeamet 19.2.2007 kõigile omavalitsustele saadetud kirjas nr 9-1-5/629 küsinud samuti konkreetselt kõiki puuduvaid kohustuslikke andmeid. Antud kiri on edastatud ka Riigikontrollile. Lisaks on Maanteeamet osalenud kahel korral linnade ja valdade päevadel, tutvustades omavalitsustele teeregistri andmete esitamise kohustust. Seega ei saa me nõustuda punktis 19 toodud väitega, et Maanteeamet ei ole teinud omavalitsustele märkusi puuduvate andmete kohta. Samas oleme nõus ettepanekuga, et analüüsida tuleks kohalike teede andmete vajadust nii omavalitsuste kui ka riigi seisukohalt lähtudes, mille tulemusel võib vajalike andmete maht isegi suurened, eriti liiklusohutuse andmete osas. Riigikontrolli märkus: Auditi käigus intervjueritud Maanteeameti kohalike asutuste ametnike väitel esitavad nad asutuse tööpiirkonna omavalitsustele regulaarseid päringuid eelkõige registrisse kantud andmetes toimunud muudatuste kohta. Maanteeameti kommentaaris viidatud kiri jääb aga väljapoole auditeeritud perioodi. Tuleb ka märkida, et kuigi amet on 2007. a kõnealuses kirjas nõudnud omavalitsustelt registrist puuduvate andmete esitamist ja see on positiivne, ei ole järgmistel aastatel samu nõudmisi omavalitsustele esitatud.
Kohalike teede arvestus raamatupidamises 27. Soovitus Kadrina Vallavalitsusele, Haanja Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Lümada Vallavalitsusele ja Saarepeedi Vallavalitsusele: Teha 2010. aasta majandusaasta aruande koostamise käigus kindlaks raamatupidamises kajastamata või tegelikust väärtusest erinevas maksumuses kajastatud teed ning korrigeerida sellest tulenevalt teede maksumust raamatupidamisarvestuses. (p-d 23–26)	Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Vallavalitsus määrab eksperdi (moodustab ekspertkomisjoni), kes töötab välja meetoodika teede usaldusväärse õiglase väärtuse määramise kohta ja hindab kõik Kadrina valla teederegistris olevad teed nende õiglasse väärtusse ning esitab andmed raamatupidamisele hiljemalt 28.2.2011. Kadrina vallas on kuni käesoleva ajani bilansis arvel teede rekonstrueerimistööd ja uued ehitatud teed, st kapitalikulutused, mille õiglane väärtus on usaldusväärselt määratav ja ületab riigi raamatupidamise üldeeskirja (ÜE) § 41 lõikes 1 määratud kapitaliseerimise alampiiri. Eksperti poolt läbiviidud usaldusväärse hindamise järgselt saab ümber hinnata ka raamatupidamises kajastamata või tegelikust väärtusest erinevas maksumuses kajastatud teed (ÜE, § 45 lg 2). Haanja Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Haanja Vallavalitsus teeb 2010. aasta majandusaasta aruande koostamise käigus kindlaks raamatupidamises kajastamata teede maksumuse ning võtab need raamatupidamises arvele. Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Pärast volikogu otsusega teede nimekirja kinnitamist võetakse Maanteeameti meetoodika alusel teed arvele. Lümada Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. 2010. a majandusaasta aruande koostamise käigus korrigeerime teede maksumust valla raamatupidamisarvestuses vastavalt Riigikontrolli ettepanekule. Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Saarepeedi Vallavalitsuse ametnikud ja Saarepeedi Vallavolikogu maaelu arengu komisjoni liikmed teostasid 2010. a kevadel ülevaate kohalike teede seisukorra hindamiseks. Raamatupidamises võetakse vallale kuuluvad teed arvele jääktaastamismaksumuses. Avalikku kasutusse antud erateed leiavad ka edaspidi valla raamatupidamises kajastamist alles peale nende renoveerimist.
Erateede avalik kasutamine 33. Soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile: Lisada edaspidi korralduse eelnõusse, millega Vabariigi Valitsus otsustab kohalike teede hoiuks riigieelarvest eraldatud raha omavalitsuste vahelise jaotuse, ■ raha jaotamise alused ning	Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Antud soovitus on osaliselt juba aastaid täidetud – vastavas korralduse seletuskirjas on alati toodud raha jaotamise alused. Riigieelarve seadus ei näe ette riigieelarves raha jaotusesse lisada tingimuslikke klausleid raha ümberjaotamiseks, olgu see siis raha jaotamine riigiasutustele, äriühingutele või kohalikele omavalitsustele. See ei oleks meie hinnangul mõistlik ka antud korralduse puhul, kuna eeldaks ebaproportsionaalset mahuka meetoodika väljatöötamist võrreldes raha jaotamise aluseks oleva

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
raha ümberjaotamise kord juhuks, kui ilmneb, et jaotuse aluseks olnud andmed on valed. (p-d 28–32)	metoodikaga. Praktikas ei ole see ka probleemiks olnud, kuivõrd üksikjuhtudel on vea suurusest ja iseloomust lähtuvalt tehtud järgmiste korraldustega vastavad tasaarvestused.
Seisundinõuete järgimine kohalikel teedel 39. Soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule: Analüüsida omavahelises koostöös kohalike teede seisundile kehtestatud nõuete järgimisega seotud probleeme ning hinnata, kas nõudeid on vaja muuta. 40. Soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile: Algatada eeltoodust tulenevalt kohalike teede seisundile kehtestatud nõuete muutmine. (p-d 34–38)	Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Tee seisundinõuded on kehtestatud eesmärgiga tagada kõigepealt liikleja ohutus. Siinjuures ei ole määrav see, kellele tee kuulub või kes on omanik. Ohutu liikluse korraldamine riigimaanteel on kohustuslik Maanteeametile, kohalikul teel kohalikule omavalitsustele, metsateel riigimetsa majandamist korraldavale isikule ja erateel tee omanikule. Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega kehtestatud seisundinõuded on minimaalsed nõuded, mille täitmisel tagatakse ohutu liiklus „Liiklusseaduse“ alusel kehtestatud liikluseeskirja ning tee ja tee kaitsevööndi kasutamise ja kaitsmise nõudeid täites. Ohutu liikluse huvides ei saa riigi tasandil teha järeleandmisi ei riigimaanteed, kohalike teede, metsateede või erateede omanikele. Teelõigul, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, tähistatakse liikluspäirangud tee omaniku poolt vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui kehtestatud piirangud ei loo tingimusi ohutuks liiklemiseks, peab tee omanik tee sulgema. Seisundinõuete muutmise vajadust on arutatud ja arutatakse ka edaspidi, sh ka Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas. Kohalike omavalitsuste poolt ei ole kohalike teede seisundinõuete muutmiseks konkreetseid põhjendustega ettepanekuid ministriumile seni esitatud. Eesti Linnade Liidu vastus: Käesoleval ajal kehtivad kõigile avalikult kasutatavate teede omanikele tee seisundinõuded, mis on kinnitatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2002. a määrusega nr 45 2.12.2005. a redaktsioonis. Tee seisund peab vastama vähemalt nimetatud määrusega kehtestatud tasemele ning kehtestatud nõuete täitmine nii suvel kui ka talvel on seotud küllaltki suurte kulutustega tee omanikule. 2008. aasta kevadel töötati Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumis välja uus tee seisundinõuete eelnõu, kuid see jäi eelarvekärbete tõttu vastu võtmata. Eesti Linnade Liit oma arvamuses uue tee seisundinõuete osas juhtis ministeeriumi tähelepanu samuti asjaolule, et senisest rangemad nõuded (eeldaks vastavate kaasnevate kulude ja võimaliku kulukatte kujunemise arvestuse olemasolu) nõuavad teehoiuks enamaid vahendeid, millega kohalike omavalitsuste tulubaasi kujundamise reeglistikus arvestatud ei ole. 2009.–2010. aasta erakordselt lumerohe talve tõttu kulus kohalikel omavalitsustel teede talihoolduseks võrreldes eelmiste baasaastatega enam vahendeid. Omavalitsuste poolt tõstatati küsimus vaadata tulubaasi kärpeme ning majanduslanguse tõttu maksutulude vähenemise olukorras läbi tee seisundinõuded ning võimalusel neid leevendada. Üleriigiliste omavalitsusliitude poolt esitati vastav ettepanek 2011. aasta riigieelarve ettevalmistamisega seotud läbirääkimiste käigus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Poolte vahel saavutati kokkulepe, mille kohaselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vaatab läbi omavalitsuste konkreetseid ettepanekuid tee seisundinõuete leevendamise osas. Eesti Maaomavalitsuste Liidu vastus: 1) Senini ei ole riigiasutuste poolt meile teadaolevalt antud hinnangut kohalike omavalitsuste poolt kohalike teede seisunditaseme reguleerimiseks vastuvõetud õigusaktide olemasolu ja vastavalt nendele aktidele teostatava seisundikontrolli kohta. Kuna varasemalt ei ole laekunud ettepanekuid ja avaldusi antud valdkonna probleemide kohta, ei ole Eesti Maaomavalitsuste Liit saanud ka tõstatada ministeeriumi ees küsimust asjakohase analüüsi koostamiseks. 2) Läbirääkimistel valitsuskomisjoniga kohalike omavalitsuste tulubaasi ja 2011. aasta eelarvete üle on Omavalitsusliitude Koostöökogu muude ettepanekute hulgas esitanud Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumile ettepaneku „rääkida läbi olemasolevate õigusaktide muutmise eesmärgiga leevendada tee seisundinõudeid ning teevalgustuse normatiive“.

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
	3) Antud küsimus on seotud vahendite olemasoluga kohalikes eelarvetes, mida käsitlesime üldistes tähelepanekutes aruande kohta (vt lk 32–33 esitatud kommentaare). Riigikontrolli märkus: Eeltoodud vastustest võib kokkuvõtvalt järeldada, et minister kaalub kohalike teede seisundile esitatavate nõuete muutmist, kui omavalitsused on selleks esitanud konkreetsed põhjendused. Paraku ei selgu vastustest, kas üleriigilistel omavalitsusliitudel on kavas seisundinõuete muutmise vajadust oma liikmete hulgas uurida, kuid loodetavasti omavalitsusliidud selle küsimusega siiski tegelevad.
Kohalike teede seisundi kontroll 44. Soovitus Elva Linnavalitsusele, Kadrina Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Kõlleste Vallavalitsusele, Saarepeedi Vallavalitsusele ja Sindi Linnavalitsusele: Töötada välja ja juurutada töökord, kuidas dokumenteerida teede seisukorra hindamise käigus tuvastatud faktid. (p-d 41–43)	Elva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja kord. Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja kord, kuidas hinnatakse teede seisundit ja vormistatakse hindamise tulemused. Hindamise tulemused on aluseks teehoiukava koostamisel. Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Töötatakse välja menetlustoimingu läbiviimiseks vajalik meetodika. Kõlleste Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Kõlleste Vallavalitsus töötab välja töökorra. Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. 1) Maaelukomisjoniga hinnatakse kohalike teede seisukorda ja hindamise käigus tuvastatud faktid protokollitakse ning hiljem on võimalik protokoll andmeid kasutades planeerida teede remonti. 2) Välisvaatlusaktide koostamine kohapeal kohalike teede seisukorra hindamisel (näiteks ohtlikust teelõigust, purunenud truubist või ohtlikust puust-põõsast teel jne.). Sindi Linnavalitsuse vastus: Soovitust ei järgita. Seisukorda hindavad praegu linnavalitsus ja allasutus Sindi Kommunaal jooksvalt. Dokumenteerimist ei ole toimunud. Tööd on teostatud vastavalt võimalustele ja vajadustele.
48. Soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile: Algatada teeseaduse muutmise Maanteeameti kontrollipädevuse täiendamiseks, andes ametile õiguse kontrollida teeseaduse ja selle alusel antud õigusaktide nõuete täitmist kohalikul teel ja teha vajaduse korral ettekirjutusi. (p-d 45–47)	Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: Maanteeameti peadirektoril või tema poolt volitatud Maanteeameti ametnikul on „Teeseaduse“ sätete kohaselt praegu volitus kontrollida kohalike teede seisundinõuete täitmist ja teha ettekirjutusi ning nende täitmata jätmise korral rakendada asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha ülemäär on ühel korral 30 000 krooni ning kokku 100 000 krooni ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks. Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea hetkel võimalikuks anda seadusega Maanteeametile täiendavaid kohustusi õigusaktide nõuete täitmise kontrollimiseks kohalikel teedel, kuivõrd riigieelarves ja riigieelarvestrateegias puuduvad võimalused antud ülesandega kaasnevateks lisakulutusteks. Riigikontrolli märkus: Riigikontroll on seisukohal, et laiendades soovitusel märgitud viisil Maanteeameti kontrollipädevust, saaks Maanteeameti kontrolli kohalikel teedel muuta tulemuslikumaks. Seda ka siis, kui Maanteeameti ressursikulu kohalike teedega seotud kontrollideks oluliselt ei suurene. Kuna tee seisundinõuete täitmise kontrollimine eeldab nii või teisiti teele kehtivate nõuete kindlakstegemist ja selle käigus saab selgeks ka see, kas tee omanik on määranud teedele nõutavad seisunditasemed, ei tohiks kaasneda kontrollijale arvestatavat lisakulu, kui kontrollimise tulemusena antavas haldusaktis kohustatakse kontrollitavat kõrvaldama seisunditasemete määramata jätmisest tulenevad puudused. Maanteeameti kommentaar: Juhime Teie tähelepanu meie hinnangul segadust tekitada võivale alapealkirjale auditi aruande eelnõus lk 23. Pealkirjas sisalduv väide on üldine ega iseloomusta olukorda, mida on punktides 45, 46 ja 47 käsitletud. Samuti ei sisalda punktis 48 antud soovitus võimalikke parandamise meetmeid Maanteeameti osas. Lisaks Maanteeametile teostab kohalike teede seisundinõuete kontrolli kohalikul teel julgestuspolitsei ja politseiprefektuur, kelle tegevust pole

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
	auditi aruandes üldse kajastatud. Alapealkirja väite kohaselt võib järeltada, et vaid Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit ja teeb seda harva. Seetõttu peame alapealkirja „Maanteeamet kontrollib kohalike teede seisundit harva“ põhjendamatuks. Kuigi oleme plaaninud üle vaadata kohalike teede seisundinõuete kontrollimise protseduurid, sh ülevaatuste regulaarsuse võimalikkuse hindamine, ei pea me olemasolevate ressursside juures võimalikuks suurendada kohalike teede seisundinõuete üle teostatava järelevalve sagedust. Riigikontrolli märkus: Politseil on õigus kontrollida teele kehtestatud seisundinõuete täitmist, kui nõuete rikkumine on tuvastatud politseiilise tegevuse käigus (teeseadus, § 391 lg 1 p 2). Seega on tee seisundi hindamine politsei ülesandena tingimuslik ning saab kõne alla tulla üksnes kaasneva tegevusena toimingutele, mis on ajendatud politsei põhijärelannetest. Politsei ja Maanteeameti rolli kohalike teede seisundi üle järelevalve tegemisel ei saa Riigikontrolli hinnangul seetõttu olemuslikult võrrelda. Eesti Maaomavalitsuste Liidu kommentaar: Arvestades eraldatavate vahendite mahtu, on kohalike teede hoiu alarahastamine põhjuseks, miks kohalike teede olukord tervikuna ei parane ning miks kohalikel omavalitsustel ei piisa vahendeid oma ülesannete täitmiseks (sh teede kohta kõigi andmete registrisse kandmiseks, seisundi järjepidevaks kontrollimiseks jne). Kohalikud omavalitsused rahastavad praegu teehoidu muude ülesannete arvel. Sellest tuleneb ka erisus suurte ja väikeste omavalitsuste vahel – väiksema vahendite mahuga omavalitsustel puudub võimalus eelarvevahendeid vajalikus mahus ümber jaotada ja seetõttu on ka teehoiuks kulutatud vahendites riigitoetuse osakaal pooltes valdades kuni 75%. Probleemiks on ka, et kohalike teede investeeringuid ei saa finantseerida EL struktuuri-fondide vahenditest. Märgime veel, et omavalitsuste tulubaasi pole kunagi arvestatud vahendeid ka muu infrastruktuuri kapitalikulude katmiseks. Tulenevalt eeltoodust ei saa nõustuda ka Riigikontrolli soovist suurendada riigipoolset järelevalvet ja sunnivahendeid registriandmete puudulikkuse ja muude puuduste esinemise korral. Leiam, et teehoiu rahastamissüsteemi korrastamist ei saa asendada järelevalve ja karistuste karmistamisega.
Teehoiu kavandamine 57. Soovitus Elva Linnavalitsusele, Jõgeva Linnavalitsusele, Kadrina Vallavalitsusele, Kernu Vallavalitsusele, Kõlleste Vallavalitsusele, Saarepeedi Vallavalitsusele ja Sindi Linnavalitsusele: Kaaluda töökorralduses teehoiukava vms dokumendi juurutamist, kus oleks kõigi kohalike teede kohta kirjas, milline on tee seisund, eeldatav teetööde vajadus, tööde maksumus ning tegemise aeg. (p-d 53–56)	Elva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Koostatakse teehoiukava. Teadmatus suuremahuliste torustikutööde täpse toimumisaja kohta ning asjaolu, milline saab olema torustikutööde tulemusel tänavate seisukord ei lubanud varem teehoiukava koostada. Mõningane teadmatus ja ebakindlust riigipoolse tee-ehituse rahastamise osas teevad teehoiukava rahalise ja elluviimise ajalise graafiku koostamise keeruliseks. Jõgeva Linnavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. 21.9.2010 toimus koostöös Maanteeameti esindajatega ühisnõupidamine riikliku teeregistri ja kohalike teede hoiu korraldamise küsimustes Jõgeva linnas. Teeregistrisse esitatud andmed kuuluvad ülevaatamisele ja täiendamisele tähtajaga 31.1.2011. a. Teehoiukava juurutatakse 2011. a jooksul. Juurutatav teehoiukava kuulub Jõgeva linna 2012–2020 arengukava koosseisu ning on aluseks eelarveliste vahendite planeerimisel. Kadrina Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Võttes aluseks teede seisundinõuded ja teede hindamise tulemused, koostatakse teehoiukava aastateks 2011–2015. Kernu Vallavalitsuse vastus: Soovitust järgitakse. Kaalumisel on teehoiukava koostamine. Kõlleste Vallavalitsuse vastus: Kõlleste Vallavalitsus kaalub soovist, kuid arvestades rahalisi vajadusi ja võimaluste pikemaajalist kindlust, võib dokument väljuda arengukava ja üldplaneeringu ajalistest raamidest.

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
	Saarepeedi Vallavalitsuse vastus: Soovitus järgitakse. 1) Teehoiutööde registri koostamine ja kohalike teede arvestuse pidamine (seisunditase, teetööde vajadus, tööde maksumus, tööde teostamise aeg Exceli programmis. 2) Täiendada teehoiukava dokumenti ja lisada kõik avalikus kasutuses olevad teed nimekirja ja määrata tee seisundite hinnang, teetööde vajadus, tööde maksumus ning teostamise aeg. Sindi Linnavalitsuse vastus: Soovitus järgitakse. Koostatakse teede ja tänavate register, mille alusel määratakse teeseisundi nõuded.
Kohalike teede investeeringuvajaduse kindlaks määramine 62. Soovitus majandus- ja kommunikatsiooniministrile, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule: Töötada omavahelises koostöös välja meetodika, mis võimaldab välja selgitada, kui palju on vaja investeerida kohalikesse teedesse. (p-d 58–61)	Majandus- ja kommunikatsiooniministri vastus: „Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse” kohaselt on teede ja tänavate korrashoid kohaliku omavalitsuse kohustus. Seadusandja on ette näinud, et kohalikud omavalitsused peavad omavahenditest kohalike teede hoidu korraldama ja vajadusel hakkama saama ka ilma täiendava toetuseta. Kohalike omavalitsuste ülesandeid, sh teehoidu tuleb hinnata tervikuna. Kohalike teede täiendavaks hoiuks riigieelarves eraldatud raha jaotuse põhimõtted kohalike omavalitsuste vahel on üldjuhul omavalitsusliitudega kokku lepitud. Vabariigi Valitsuse moodustatud valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimistel transpordi- ja teede töörühmas on korduvalt arutatud võimalusi koostöös välja töötada meetodika kohalike teede investeeringute vajaduse arvestamiseks, kuid seni on põhiliseks takistuseks olnud asjaolu, et enamik kohalikke omavalitsusi ei pea neile kuuluvate teede üle varalist arvestust, määramata on vastavad tee seisunditasemed ning puudub ka ülevaade vastavatest liikluskoormustest. Paraku on olulises osas just eelnimetatud kriteeriumid aluseks investeeringuvajaduse määramisel. Eesti Linnade Liidu vastus: Eesti Linnade Liit on seisukohal, et teede kui tehnilise infrastruktuuri igapäevast ja järjepidevat, funktsionaalset toimimist eeldava mahuka põhivara investeeringute vajadus on üks osa terviklikust kompleksist. Seetõttu oleks otstarbekas vaadelda tervikut – mitte ainult investeeringute vajadust ühe lõiguna, vaid luua alused teehoiu rahastamisvajaduse hindamiseks tervikuna, aga samuti minimaalsed standardid omavalitsuste poolt täidetavate funktsioonide osas. Kohalike teede investeerimisvajadusi saab analoogiat rakendades hinnata ka tulenevalt olemasoleva tee liigist, klassist, kattest, normatiividest seisundi kohta ja hoolde kohustuslikust või arvestuslikust perioodilisusest, arenguvajadusest ja arvestuslikust tööde maksumusest. Hindamise aluseks saaks võtta vastavad kulud riigiteedel. Aastaid on Omavalitsusliitude Koostöökogu tõstatanud eelarve-läbirääkimistel küsimuse kaardistada omavalitsusüksustele seadustega pandud ülesanded ja hinnata nende täitmise maksumus. Eesti Linnade Liidul nagu ka Eesti Maaomavalitsusliidul puudub ressursipotentsiaal nimetatud uurimise läbiviimiseks ning standardite väljatöötamiseks. Taotlus vastavat tööd projektipõhiselt rahastada ei ole leidnud toetust. Teiste riikide praktika kohaselt on standardid välja töötatud koos vastavate ministriumitega ning nendest tulenevaid hinnanguid kulutuste osas ka keskvalitsus aktsepteerib omavalitsustele riigieelarvest eraldatavate toetuste eraldamisel ja/või tulubaasi kujundamisel. Kahjuks on vajaliku majandusarvestuse osa seni veel Eesti jaoks nõrk lüli. Eesti Maaomavalitsuste Liidu vastus: 1) Eesti Maaomavalitsuste Liidu arvates ei otstarbekas töötada välja eraldi meetodikat teede investeerimisvajaduse hindamiseks, kui on välja töötamata alused teehoiu rahastamisvajaduse hindamiseks tervikuna. 2) Teehoiu rahastamiseks vajalike vahendite mahtu saab hinnata tulenevalt olemasoleva tee liigist, klassist, kattest, normatiividest seisundi kohta ja hoolde kohustuslikust või arvestuslikust perioodilisusest, arenguvajadusest ja arvestuslikust tööde maksumusest. Eesti Maaomavalitsuste Liit on sellega käesoleval aastal tegelnud ja esitanud järelepärimise, saamaks teada erinevate riigiteede liikide, klasside, katte, seisundi alusel tehtud kuludisid tee m² kohta, et arvestada võrreldaval alusel kohalike teede teehoiu teostamiseks vajalik vahendite maht. Maanteeametist vastavaid

Riigikontrolli soovitus	Auditeeritute vastused
	andmeid saada ei õnnestunud ning amet soovitas otsida andmeid riigiteedele tehtud kulutuste kohta nende kodulehel olevatest digitaalsetest aastaraamatutest. Aastaraamatutest väljakirjutatud (väga suur käsitsitöö, kuna materjal seal kasutatud tabelites on suures osas pildifailidena) ja teeregistrist saadud andmete põhjal arvutasime 2009. aastal riigiteedele tehtud kulutused m² kohta erinevate teede ja töö liikide, ehituse/ renoveerimise, remondi ja jooksva hoolde kohta, selleks et võrreldaval alusel hinnata kohalike teede hooldeks vajalike vahendite mahtu. 3) Kuna nimetatud analüüs on veel lõpule viimata, saame meetodika ja arvestused esitada töö lõplikul valmimisel ning seejärel saavad liidud kujundada oma kooskõlastatud arvamusel nii kohalikele eelarvetele kavandatavate vahendite mahu kui ka võimaliku jaotusmehhanismi kohta. Riigikontrolli märkus: Riigikontroll keskendus soovitusel investeeringute vajaduse väljaselgitamisele, kuna selline ülesanne tuleneb riiklikust transpordi arengukavast ning auditis hinnati erinevate ülesannete ja nõuete täitmist. Hea on tõdeda, et nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kui ka üleriigilistel omavalitsusliitudel on ettekujutus, kuidas kohalike teede hoiuks kuluva rahasumma vajadust määrata. Samas on kahetsusväärne, et pikemat aega ei ole suudetud arendada tulemuslikku koostööd ning kokku leppida tegevustes, mis on tarvilikud hindamismetoodika kindlaksmääramiseks, selle rakendamiseks vajalike andmete tagamiseks ning hindamise korraldamiseks. Asjaolu, et Eesti Maaomavalitsuste Liit on asunud kohalike teede hoiu rahastamisvajadust käesoleval ajal uurima, on selle taustal aga kahtlemata positiivne.

Auditi iseloomustus

Auditi eesmärk

Auditi eesmärgiks oli hinnata, kas valitud KOVi ja riik on täitnud kohalike teede hoiuga seotud ülesandeid.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Auditit kavandades püstitati järgmised kriteeriumid:

1. KOVi tegevuse asjus:

- 1.1. KOVi on kohalike teede ja avalikult kasutatavate erateede kohta ülevaadet tagav arvestus, kui andmed KOVi volikogu otsusega avalikku kasutusse määratud teede (teeseadus § 5.1) kohta on kantud riiklikkuse teeregistrisse (teeseadus, § 11 lg 1), teed on inventeeritud ja kajastuvad finantsarvestuses (raamatupidamise seadus, § 4).
- 1.2. KOV on järginud riiklikkuse teeregistrisse andmete esitamisel õigusaktide nõudeid, kui teeregistrisse on kantud registri põhimääruses nimetatud andmed (Vabariigi Valitsuse määrus „Riikliku teeregistri asutamine ja selle pidamise põhimäärus“ § 7 lg 2).
- 1.3. KOV on määranud erateed avalikku kasutusse seaduse nõudeid järgides, kui valla- või linnavalitsuse ja eratee omaniku vahel on sõlmitud vastav leping ning kõnealused teed kajastuvad valla- või linnavolikogu otsusega määratud kohalike teede nimekirjas (teeseadus, § 4 lg 3, § 5.1).
- 1.4. KOVis on korraldatud korrapärane kohalike teede ülevaatus, kui ülevaatused on toimunud kindlaksmääratud regulaarsusega ja ülevaatusel tuvastatud puudused on dokumenteeritud (teeseadus, § 37 lg 1 p 2; majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus „Tee seisundinõuded“, § 6).
- 1.5. KOVi on ülevaade seisundinõuetele mittevastavatest kohalikest teedest, kui kohalike teede ülevaatus tulemusena on dokumenteeritud, milliste teede ja milliste nõuete osas mittevastavus eksisteerib.
- 1.6. KOV on rakendanud abinõusid seisundinõuetele mittevastavate teede seisundi parandamiseks ja liiklusohutuse tagamiseks, kui auditeeritav KOV on seisundinõuetele mittevastavuse tuvastamisel teostanud remondi- või hooldustöid, seisundinõuetele mittevastavale teelõigule on kehtestatud liikluspiirangud (majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus „Tee seisundinõuded“, § 3 lg 1) ning on korraldatud avalikkuse teavitamine teel muutunud liikluskorraldusest (teeseadus, § 37 lg 1 p 4).
- 1.7. KOV on kindlaks määranud kohaliku teehoiuga seotud tegevuste pikemaajalise vajaduse ja kavandanud nende rahastamise, kui vastavad tegevused on kirjeldatud valla või linna arengukavas ja/või teehoiukavas ning selles väljendatuga on arvestatud valla- või linnaeelarve koostamisel.
- 1.8. KOV on tee remonditööde tegemisel korraldanud omanikujärelevalve, kui omanikujärelevalveks on sõlmitud sellekohane leping ehitusjärelevalve tegevusloaga isikuga (teeseadus, § 19¹ lg 2). Tööde teostajal tegevusloa (teeseadus, § 25¹) olemasolu kontrollimisel lähtutakse Maanteeameti veebilehel loa omanike kohta avalikustatud andmetest.

2. Riigi tegevuse asjus:

- 2.1. Maanteeamet on teinud kontrolli kohalike teede seisundinõuetele vastavuse üle, kui kohalike teede seisundi kohta on kogutud teavet, asutuse tööplaanis on kavandatud järelevalve läbiviimine kohalikel teedel, kohalikel teedel on kontrollitoiminguid läbi viidud ning need on dokumenteeritud (teeseadus, § 39¹ lg 1 p 1 ja lg 2).
- 2.2. Maanteeamet on nõustanud KOVisid teehoiu alal, kui KOVidele on jagatud teavet, korraldatud koolitusi ning vastatud selgitustaotlustele, mida KOVide olid saatnud Maanteeametile (Maanteeameti põhimäärus, § 18 lg 6 p 11).
- 2.3. Maanteeamet on koordineerinud ja kontrollinud KOVide tegevust riiklikku teeregistrisse andmete esitamise osas, kui KOVisid on juhendatud teeregistrisse andmete kandmisel, regulaarselt on kontrollitud KOVide poolt teeregistrisse esitatud andmeid ning saadetud KOVidele järelepärimisi teeregistrisse kantud andmete kohta (Maanteeameti põhimäärus, § 18 lg 11 p 8; riikliku teeregistri asutamise ja pidamise põhimäärus, § 16).
- 2.4. Riigi transpordi arengukavas aastateks 2006–2013 on täidetud kohalike teede hoiuga seotud eesmärgid, mille täitmise tähtaeg on möödunud.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Audititoimingud sooritati kümnes KOVis, sh kolmes linnas ja seitsmes vallas.

Auditeeritud KOV	Maakond	2008–2009 keskmine		
		Teede pikkus (km)	Teehoiukulud (tuh. kr)	Riigi toetuse ja kulude suhe, %
Elva linn	Tartumaa	67	4646	58
Haanja vald	Võrumaa	116	1227	97
Jõgeva linn	Jõgevamaa	35	11214	9
Kadrina vald	Lääne-Virumaa	144	7592	32
Kernu vald	Harjumaa	271	2235	112
Kõlleste vald	Põlvamaa	112	1158	98
Lümanda vald	Saaremaa	131	1044	92
Rapla vald	Raplamaa	196	9103	41
Saarepeedi vald	Viljandimaa	75	914	89
Sindi linn	Pärnumaa	35	3136	62

Allikas: Riigikontroll KOVide eelarve täitmise kuuaruannete (<http://www.fin.ee/?id=11182>) ja riikliku teeregistri (<http://teeregister.riik.ee/mnt/index.do>) põhjal

Lisaks eeltoodud kümnele KOVile olid auditeeritavateks ka Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium ning Maanteeamet ja selle kohalikud asutused. Samuti korraldati auditi käigus teehoiuga seotud teabe hankimiseks küsitlus ülejäänud KOVides, kellest edastas Riigikontrollile andmeid 207.

Auditeeritud KOVides intervjueriti teehoiu korralduse eest vastutavaid ametnikke, kuid analüüsiti ka arengukavasid, teehoiukavasid, põhimäärusi, ametijuhendeid, teehoiu korraldust reguleerivaid töökordi, kohalike teede ja avalikuks kasutuseks määratud erateede arvestust, riikliku teeregistri andmekoosseisu, teede seisundist ülevaate saamist ja seisundinõuetele vastavuse hindamist kajastavaid dokumente, teede korrashoiu kohta laekunud kirjalikke teabenõudeid, selgitustaotlusi ja märgukirju, teetööde lepinguid ning teetööde teostajail vajalike lubade olemasolu võrdluses Maanteeameti veebilehel avalikustatud andmestikuga.

Maanteeameti tegevuse hindamiseks vajamineva info kogumisel korraldati intervjuud Maanteeameti keskasutuse ja kohalike asutuste ametnikega. Analüüsi samuti kohaliku teehoiuga seotud ülesannete kajastumist Maanteeameti tööplaanides ja tööplaanide täitmise aruandlust, kohalike teede seisundinõuetele vastavuse üle teostatud järelevalvet kajastavaid dokumente ja teeregistri andmete õigsuse kontrollimiseks omavalitsustele tehtud järelepärimisi.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt küsiti ja saadi auditi käigus teavet kirjalikult.

Auditi lõpetamise aeg:

Auditi toimingud sooritati 2010. aasta jaanuarist septembrini.

Auditi meeskond:

Auditi meeskonda kuulusid auditijuht Tambet Drell ning audiitorid Reet Rutus ja Silva Helmrosin.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest
tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditaruande kokkuvõte on saadaval ka inglise keeles.

Auditaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on 2-1.9/10/50039/35.

Lisa: riigilt saadud toetuse ja teehoiukulude suhe kaardil

Andmed on perioodi 2005–2009 keskmisena.

